

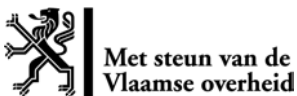
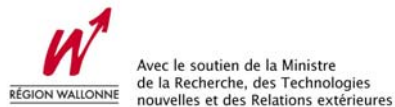

Passie, de mooiste job ter wereld

Jongeren en hun professionele toekomst: visie van jongeren en professionals

Nationale enquêtes gerealiseerd door DREAM,
project van ICHEC-PME in samenwerking met EHSAL,
bij 1100 jongeren uit het 5^e, 6^e en 7^e jaar secundair onderwijs en 442 professionals

7 maart 2006

Deloitte.

INHOUD

VOORWOORD	4
RAADGEVINGEN AAN DE LEZER	5
METHODOLOGIE	6
DEEL 1: LEERLINGEN ONDERZOEK	8
1. STUDIEKEUZE	8
1.1 Intentie om verder te studeren	8
1.2 Motieven om al dan niet verder te studeren	9
1.2.1 <i>Motieven om verder te studeren</i>	9
1.2.2 <i>Motieven om niet verder te studeren</i>	10
1.3 Welk type opleiding van het hoger onderwijs verkiezen jongeren	11
1.4 Noodzaak van een bijkomend diploma	11
1.5 Advies bij studiekeuze	12
2. BEROEPSKEUZE	14
2.1 Hebben jongeren zich al een idee gevormd van het beroep dat ze later wensen uit te oefenen	14
2.2 Voorkeurtype arbeid	14
2.3 Welke zijn de sectoren waarin jongeren willen werken of helemaal niet willen werken	15
2.3.1 <i>Voorkeursectoren</i>	15
2.3.2 <i>Afgewezen sectoren</i>	16
2.4 Invulling van het begrip werken in de zin van een professionele activiteit	16
2.5 Tegemoetkomingen van jongeren ten voordele van een job	17
2.6 Statuut dat de jongeren overwegen bij het uitoefenen van een later beroep	18
2.7 Beweegredenen bij de keuze van een beroep	18
2.8 Bereidheid tot bijscholing	19
2.9 Voorkeur jobtype bij jongeren voor en na kinderen	20
2.10 Advies bij beroepskeuze	21
3. ANGSTEN OMTRENT DE PROFESSIONELE TOEKOMST VAN JONGEREN	23
3.1 Gemoedstoestand van jongeren wanneer ze denken aan hun professionele toekomst	23
3.2 Voornaamste angsten van jongeren met betrekking tot hun professionele toekomst	24
3.3 Mening van jongeren omtrent hun mate van voorbereidheid op een professionele loopbaan	25
4. BEGELEIDING BIJ BEROEPSKEUZE	26
4.1 Leveren scholen genoeg inspanningen om jongeren voor te bereiden op hun professionele toekomst	26
4.2 Welke activiteiten organiseren scholen ter voorbereiding op de professionele toekomst van jongeren	26
4.3 Aan welke activiteiten hebben de jongeren reeds deelgenomen	26
4.4 Welke activiteiten willen jongeren graag georganiseerd zien ter voorbereiding van hun professionele toekomst	27

DEEL 2: ONDERZOEK BIJ HR-MANAGERS, REKRUTEERDERS EN ONDERNEMERS	28
1.1 Mening van HR-managers, rekruteerders en ondernemers omtrent de mate van voorbereidheid van jongeren op hun professionele carrière	28
1.2 Welke activiteiten vinden HR-managers, rekruteerders en ondernemers nuttig ter voorbereiding van jongeren op hun latere beroepsleven	29
1.3 Over welke competenties beschikken Belgische schoolverlaters naar de mening van HR-managers, rekruteerders en ondernemers	29
1.4 Over welke competenties moeten schoolverlaters volgens HR-managers, rekruteerders en ondernemers beschikken	30
1.5 Basis voor beroepskeuze	30
1.6 De rol van bedrijven in de opwaardering van technische en beroepsopleidingen	31
1.7 Stimulering van ondernemingszin bij jongeren	32
1.8 Engagemet van de ondervraagde HR-managers, rekruteerders en ondernemers	32
1.9 Stellingen	33
CONCLUSIES	35
DANKWOORD	39

VOORWOORD

DREAM is een nationaal project van ICHEC-PME in samenwerking met EHSAL dat sinds 1998 ondernemingszin stimuleert bij jongeren van het 5^e, 6^e en 7^e jaar secundair onderwijs. DREAM organiseert sensibilisatieacties zoals de DREAM Day, enquêtes, colloquia en de website www.dreamday.be.

Op de 7 voorbije edities van het project schreven **50.000 leerlingen** zich in. Dit schooljaar sluiten **15.120 jongeren** van 16-19 jaar uit 271 scholen zich hierbij aan! DREAM helpt deze jongeren bij hun **studie- en beroepskeuze** door aan hun zelfkennis te werken met speciaal ontwikkeld didactisch materiaal en dankzij een ontmoeting met een gepassioneerde professional op zijn werkplek tijdens de DREAM Day, dit jaar op donderdag 16 maart 2006. Jaarlijks nemen hier zo'n 650 'getuigen' uit allerlei beroepen aan deel.

Via het organiseren van enquêtes houdt DREAM de vinger aan de pols bij jongeren. Vier jaar na een **eerste grote enquête bij 1.011 jongeren in 2002**, wenste DREAM de evolutie van de visie en verwachtingen van jongeren na te gaan met een nieuwe nationale enquête bij 1.100 jongeren van het 5e, 6e en 7e jaar secundair onderwijs. Hierdoor wordt de "**DREAM barometer**" voor de voorbereiding van jongeren op hun latere carrière in het leven geroepen.

Bovendien peilde DREAM dit jaar naar de mening van **442 professionals** over hetzelfde thema. 179 HR-managers en rekruteerders en 262 ondernemers (die het bedrijf beheren) verleenden hun medewerking aan deze enquête.

Uit de vergelijking van deze twee enquêtes uit januari 2006 onderling en met deze uit 2002, komen talrijke interessante vaststellingen naar voor. Deze enquête werd uitgevoerd door een onderzoeksteam van ICHEC-PME en EHSAL, die borg staan voor de wetenschappelijke waarde ervan.

Veel leesplezier!

Het DREAM team
7 maart 2006

ICHEC-PME, DREAM project
Bosstraat 365 a – 1150 Brussel
Tel. 02 739 38 67
E-mail dream@ichec.be
Website www.dreamday.be

RAADGEVINGEN AAN DE LEZER

Het rapport bestaat uit twee grote delen. Eerst worden de resultaten van de leerlingen gepresenteerd gevolgd door een tweede deel waarin de resultaten van de enquête bij HR-managers, rekruteerders en ondernemers zijn opgenomen. Beide delen zijn op dezelfde manier gestructureerd als de vragenlijsten die aan de respondenten werden voorgelegd. Voor het leerlingenonderzoek resulteert dit in vier delen:

1. STUDIEKEUZE
2. BEROEPSKEUZE
3. ANGSTEN OMTRENT DE PROFESSIONELE TOEKOMST VAN JONGEREN
4. BEGELEIDING BIJ DE BEROEPSKEUZE

De resultaten zijn gebaseerd op de antwoorden op nationaal vlak. Voor sommige vragen werden meer gedetailleerde analyses toegevoegd in functie van verschillen in geslacht, type onderwijs, de taalgemeenschap voor de leerlingenenquête en in functie van het onderscheid tussen de mening van HR-managers en rekruteerders enerzijds en ondernemers anderzijds voor het tweede deel van het onderzoek.

Met '*jongeren*' bedoelen we leerlingen uit het vijfde, zesde en zevende jaar voltijds secundair onderwijs uit de Vlaamse of Franse Gemeenschap uit alle onderwijsnetten en alle onderwijstypes met uitzondering van het Kunst Secundair Onderwijs.

ASO betekent Algemeen Secundair Onderwijs
TSO staat voor Technisch Secundair Onderwijs
BSO slaat op Beroeps Secundair Onderwijs

De resultaten moeten geïnterpreteerd worden als intenties en toekomstverwachtingen van jongeren, niet als zekerheden.

Met HR-managers en rekruteerders bedoelen we mensen die ervaring hebben met het aanwerven van jongeren maar die het bedrijf niet beheren; de ondernemers zijn in dit geval de beheerders van een bedrijf, ongeacht de grootte ervan.

Het DREAM Team staat steeds ter beschikking voor bijkomende vragen, suggesties en opmerkingen op het nummer **02 739 38 68** of via email **dream@ichec.be**.

Veel leesplezier!

Het DREAM Team

METHODOLOGIE

A. Leerlingenenquête

Bij dit onderzoek werden zowel **Nederlandstalige als Franstalige leerlingen** uit het **5de, 6de** (derde graad) **en 7de leerjaar** (vierde graad) **voltijds secundair onderwijs** betrokken. Zowel de algemene richtingen (**ASO en général de transition**), technische (**TSO, technique de qualification en technique de transition**) als de beroepsrichtingen (**BSO en professionnel de qualification**) uit **alle onderwijsnetten** werden betrokken in dit onderzoek. De kunstrichtingen vallen buiten het bestek van dit onderzoek. Bij deze doelgroep werd gepeild naar de beroeps- en studiekeuze.

Voor dit onderzoek opteerden we voor een **schriftelijke postenquête** bij 1789 leerlingen. De gebruikte vragenlijst besloeg **10 bladzijden**. De meeste vragen handelden over de beroepskeuze bij deze jongeren, maar aangezien beroepskeuze in vele gevallen wordt voorafgegaan door studiekeuze, hebben we hieromtrent ook een aantal vragen aan bod laten komen. Angsten omtrent de professionele toekomst werden in dit onderzoek eveneens behandeld. De vragenlijst werd bij 70 leerlingen uit de verschillende onderwijstypes getest vooraleer ze werd verstuurd.

De enquête werd gehouden in het najaar van 2005 en leverde een respons op van **1100 bruikbare vragenlijsten**. In totaal hebben **51 scholen** hun medewerking verleend aan dit onderzoek. De vragenlijsten werden opgestuurd nadat we een telefonisch fiat hadden gekregen van de directies. De enquêtes werden in klasverband afgenomen. Voor zowel de begeleidende leerkracht als de leerlingen werd een **begeleidende schrijven** met extra informatie en raadgevingen toegevoegd.

De vragenlijst werd oorspronkelijk opgesteld in een **TELEform®** formulier, op die manier kon de verwerking van de vragenlijst gebeuren met behulp van een scanmachine. Voor de eigenlijke verwerking van de resultaten deden we een beroep op **SPSS® software**.

De resultaten werden verwerkt rekening houdend met een **foutmarge van 3%**. De resultaten mogen met andere woorden niet meer dan 3% afwijken van het gemiddelde van de populatie. Indien 25% van de leerlingen ja zegt, wil dat zeggen dat het reële percentage van leerlingen die ja zeggen tussen 22% en 28% ligt.

Het was de bedoeling om voor dit onderzoek **representatief** te zijn **naar ‘type onderwijs’** en **“ligging van de school”**. Met dit laatste doelen we op de ligging in de Franse of de Vlaamse Gemeenschap. We zijn in dit opzet geslaagd. Daarnaast is er ook een eerlijke verdeling tussen jongens en meisjes. Het aantal meisjes dat we hebben ondervraagd bedraagt 554 en het aantal jongens 541. In de steekproef zitten leerlingen uit alle hoeken van België vervat. We hebben leerlingen geselecteerd uit alle 10 de provincies.

B. Enquête bij HR-managers, rekruteerders en ondernemers

Het tweede deel van het onderzoek richt zich op **Human Resource Managers, rekruteerders en ondernemers**. Met HR-managers en rekruteerders bedoelen we mensen die ervaring hebben met het aanwerven van jongeren maar die het bedrijf niet beheren; de ondernemers zijn in dit geval de beheerders van een bedrijf, ongeacht de grootte ervan.

Bij deze peiling werd gekozen voor een **elektronisch enquêteformulier** dat op de **DREAM-website** ter beschikking werd gesteld van 6 tot en met 21 januari 2006. Het aantal vragen werd beperkt tot 10. In deze vragen kwamen thema's als het watervalstelsel, knelpuntberoepen, voorbereiding op professionele toekomst en ondernemingszin aan bod.

Deze enquête werd aangekondigd via allerhande kanalen: HR Square, RH Tribune, VBO, Le Soir, Fedis, Confederatie Bouw, DREAM databank, kennissen,... In totaal hebben 179 HR-medewerkers en 262 ondernemers hun medewerking verleend.

Voor de verwerking van de resultaten werd hierbij ook een beroep gedaan op SPSS®.

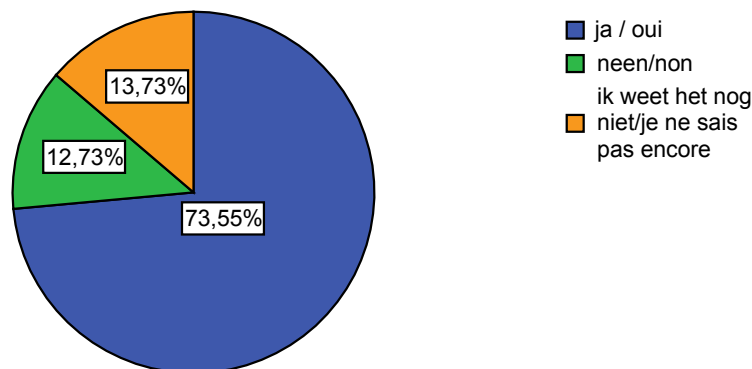
DEEL 1: LEERLINGEN ONDERZOEK

1. STUDIEKEUZE

In de meeste gevallen gaat studiekeuze vooraf aan beroepskeuze. Om die reden hebben we daarom eerst en vooral gepeild naar de mening van jongeren omtrent een aantal aspecten gerelateerd aan de studiekeuze.

1.1 Intentie om verder te studeren

Verder studeren na middelbare studies?

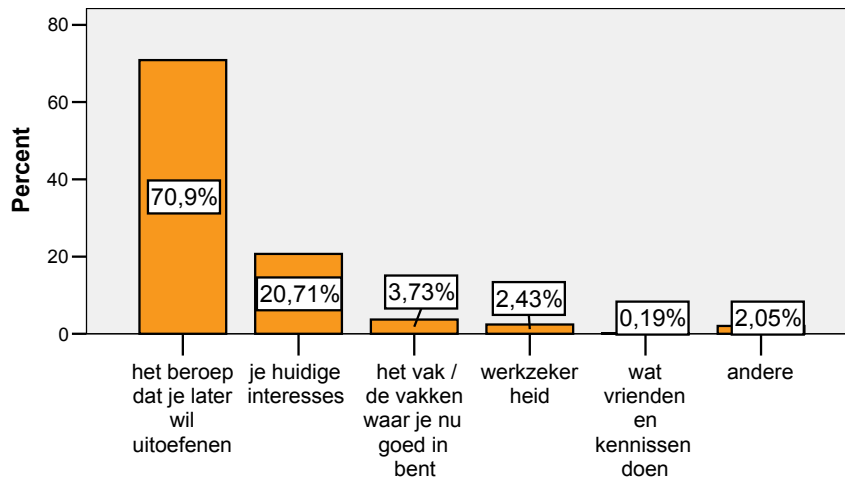
73,55% van de door ons ondervraagde jongeren gaf te kennen dat ze na het afronden van hun middelbare studies verder willen studeren. 12,73% van hen wil geen hogere studies aanvatten en 13,73% twijfelt nog over het al dan niet verder zetten van zijn of haar studies.

Er blijkt een significant verband te bestaan tussen het type onderwijs waarin de leerlingen op het moment van de bevraging les volgden en de intentie om verder te studeren. Jongeren die in een ASO-richting zitten, hebben het meest aangegeven verder te willen studeren na hun middelbare schoolopleiding. Leerlingen uit BSO-richtingen willen het minst verder studeren. Deze resultaten verrassen niet aangezien de beroepsrichtingen er in het algemeen op gericht zijn jongeren voor te bereiden op het uitoefenen van een beroep waardoor zij zonder verder studeren onmiddellijk tot de arbeidsmarkt kunnen toetreden.

Van de 73,5% van alle ondervraagde leerlingen weet 66,6% al **welke studierichting** ze na hun middelbare studies willen aanvatten. Er is geen significant verschil tussen het type onderwijs waarin de leerlingen onderwijs volgen. Leerlingen uit het vijfde en zesde middelbaar weten even goed welke studierichting ze willen aanvatten na hun middelbare studies. Men zou kunnen verwachten dat de leerlingen uit het zesde jaar dit al beter weten. Dit blijkt dus niet te kloppen. (Met andere woorden de leerlingen die al weten wat ze willen verder studeren, zijn niet significant meer afkomstig uit het zesde middelbaar.)

Aan de leerlingen die willen verder studeren en al een idee hebben van de studierichting die ze na hun middelbare school willen aanvatten, vroegen we de belangrijkste reden aan te duiden om voor die studierichting te kiezen.

In functie van wat kiezen leerlingen voor een bepaalde studierichting.

De meeste jongeren (70,9%) die al weten welke studierichting ze na hun middelbare school willen volgen, kiezen die richting voornamelijk in functie van het beroep dat ze later willen uitoefenen. Hieruit blijkt dus dat voor vele jongeren studie- en beroepskeuze onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Deze reden steekt met kop en schouders uit boven de andere mogelijkheden. Een vijfde kiest hoofdzakelijk in navolging van hun huidige interesses. Jongeren volgen absoluut niet blindelings de studiekeuze van hun vrienden en kennissen wanneer ze naar hoger onderwijs overstappen. (Slechts 0,19% duidde deze mogelijkheid aan.) Dit duidt er enigszins op dat jongeren een eigen mening hebben en er ook voor uitkomen.

1.2 Motieven om al dan niet verder te studeren

1.2.1 Motieven om verder te studeren

De ondervraagde leerlingen die te kennen gaven dat ze van plan zijn hogere studies aan te vatten, hadden de mogelijkheid om meerdere van de elf aangeboden redenen om verder te studeren aan te duiden:

1. om meer kans te hebben op een goede job later (75,7%)
2. om het beroep van mijn keuze te kunnen uitoefenen (59,8%)
3. om een goed loon te verdienen (53,6%)
4. omdat het onderwerp van de studies interessant is (27,2%)
5. omdat ik me persoonlijk wil vormen (27,1%)
6. omdat het vanzelfsprekend is dat ik verder ga studeren (22,8%)
7. omdat ik nog niet wil gaan werken (9,3%)
8. omdat mijn ouders willen dat ik verder studeer (9,3%)
9. andere (4,4%)
10. omdat ik graag studeer (3,0%)
11. omdat mijn vrienden/klasgenoten doen het ook (1,1%)

75,7% van de ondervraagde leerlingen heeft het verhogen van de kans op een goede job aangeduid als reden om verder te studeren. Het kunnen uitoefenen van het beroep van zijn of haar keuze werd door 59,8% van de respondenten aangeduid. Verder studeren om een goed loon te verdienen werd door 53,6% van de leerlingen aangehaald. 27,2% wil verder studeren omdat het onderwerp van de toekomstige studies interessant is, op de voet

gevolgd door verder studeren om zich persoonlijk te vormen (27,1%). Daarnaast antwoordde 22,8% dat verder studeren vanzelfsprekend is. Slechts 9,3% vinkte "ik wil nog niet gaan werken" aan als reden om verder te gaan studeren. Jongeren studeren in het algemeen ook niet verder op vraag van de ouders, want ook dit percentage bedroeg slechts 9,3%. Het feit dat vrienden en/of klasgenoten verder studeren halen de ondervraagde leerlingen die willen verder studeren absoluut niet aan als reden om zelf verder te studeren. Slechts 1,1% gaf dit als reden op. 4,4% duidde "andere" aan. 3% van de jongeren die willen verder studeren gaf aan dat ze hiervoor kiezen omdat ze graag studeren.

De top vijf van de meest aangehaalde redenen bij de jongens:

1. om meer kans te hebben op een goede job later
2. om een goed loon te verdienen
3. om het beroep van mijn keuze te kunnen uitoefenen
4. omdat het onderwerp van de studies interessant is
5. verder studeren is iets vanzelfsprekends

De top vijf van de meest aangehaalde redenen bij meisjes:

1. om meer kans te hebben op een goede job later
2. om het beroep van mijn keuze te kunnen uitoefenen
3. om een goed loon te verdienen
4. omdat ik me persoonlijk wil vormen
5. omdat het onderwerp van de studies interessant is

We kunnen hieruit besluiten dat de ondervraagde jongens en meisjes ongeveer dezelfde redenen aanhaalden, maar dat de volgorde verschilt. We zien bij de jongens dat geld verdienen toch iets belangrijker is dan bij meisjes. De reden "persoonlijk vormen" staat niet in de top 5 bij de jongens terwijl meisjes dit wel op een vierde plaats zetten. Jongens beweerden ook vaak dat verder studeren iets vanzelfsprekend is.

1.2.2 Motieven om niet verder te studeren

Aan de 12,7% jongeren die expliciet aangaven niet verder te willen studeren na hun middelbare schoolopleiding, vroegen we één of meerdere redenen aan te duiden ter verklaring van die beslissing.

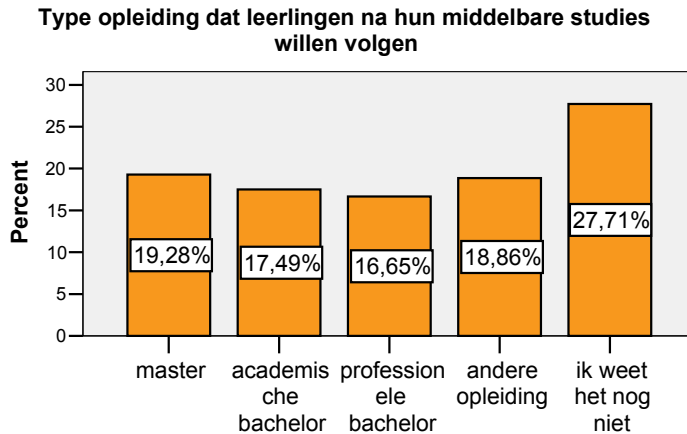
Hieronder volgt een overzicht van het de verschillende redenen die ze konden aanduiden,

1. ik wil graag geld verdienen (73,4%)
2. ik ben school beu (48,2%)
3. ik kan het beroep ook even goed leren terwijl ik het uitoefen (39,6%)
4. ik ben ervan overtuigd dat ik zo ook een job met een goed loon kan vinden (33,1%)
5. ik denk dat ik hogere studies niet zal aankunnen (20,9%)
6. werken is leuker dan studeren (20,1%)
7. andere (10,1%)
8. het volgen van hogere studies is te duur (7,4%)
9. mijn ouders vinden het beter dat ik ga werken (1,4%)

Jongeren die niet willen verder studeren, zullen de schoolbanken voornamelijk vaarwel zeggen vanuit financiële overwegingen. 48,2% van deze jongeren geeft toe dat ze school beu zijn. Algemeen gezien zijn ouders geen dwingende factor aangezien slechts 1,4% van de ondervraagde jongeren deze reden aan haalde om af te zien van hogere studies. Een klein percentage leerlingen (7,4%) meent dat ze niet gaan verder studeren omdat ze de studies niet zullen kunnen bekostigen.

1.3 Welk type opleiding van het hoger onderwijs verkiezen jongeren

Deze vraag werd enkel voorgelegd aan de leerlingen die willen verder studeren of nog twijfelen of ze hogere studies zullen aanvatten.

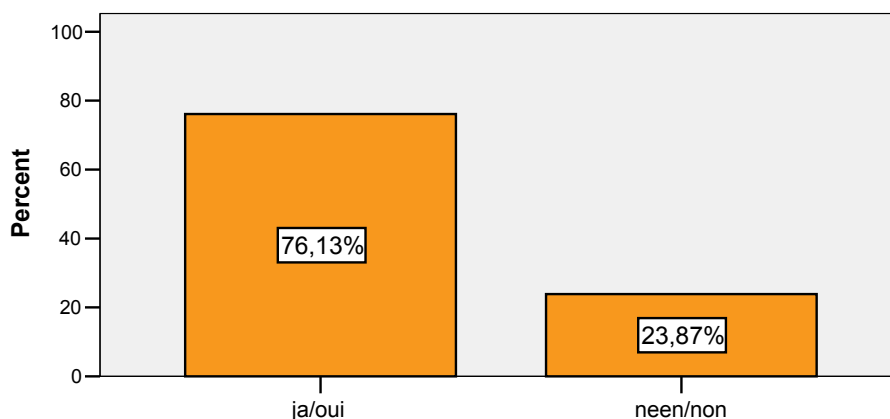
Ongeveer 1 op 4 leerlingen die op deze vraag hebben geantwoord, geven aan dat ze nog twijfelen. 19,28% kiest voor een masteropleiding. Academische bachelor werd door 17,49% van de betrokken leerlingen aangeduid. 16,65% opteert voor een professionele bachelor en 18,86% wil een andere opleiding volgen. Hieronder dient te worden verstaan: een specialisatiejaar, avondschool,...

Er bestaat een significant verband tussen het type onderwijs waarin de leerlingen op het moment van de bevraging les volgden en het opleidingstype dat zij in het hoger onderwijs wensen te volgen. In dit onderzoek kwam tot uiting dat ASO-ers significant meer kiezen voor masteropleidingen dan TSO-ers en BSO-ers. TSO-ers blijken significant meer te kiezen voor een academische bacheloropleiding en BSO-ers blijken significant meer te kiezen voor andere opleidingen. 52% van de ondervraagde BSO-leerlingen die willen verder studeren, opteert voor een andere opleiding tegenover slechts 0,5% van hen die een masteropleiding willen volgen.

1.4 Noodzaak van een bijkomend diploma

Zonder een onderscheid te maken tussen leerlingen die al dan niet willen verder studeren, vroegen we aan alle respondenten of ze het behalen van een ander diploma dan dat van het middelbaar onderwijs noodzakelijk vonden om een voor hen boeiende job te vinden. **76,1% van alle ondervraagde leerlingen gaf een positief antwoord op deze vraag.** Dat betekent dat slechts 23,9% van de jongeren van mening is dat het diploma van het middelbaar onderwijs volstaat om later een interessante job te kunnen uitoefenen. Leerlingen die een ASO- of een TSO-richting volgen, blijken een bijkomend diploma significant belangrijker te vinden dan BSO-leerlingen. Uit de resultaten van dit onderzoek is ook gebleken dat meisjes een bijkomend diploma significant meer noodzakelijk vinden dan jongens. Het betreft hier echter een eerder zwak verband (sterkte 0,123).

Vinden jongeren een bijkomend diploma noodzakelijk om een voor hen boeiende job te vinden?

1.5 Advies bij studiekeuze

Op de vraag of jongeren vinden dat andere mensen een adviserende rol moeten spelen bij hun studiekeuze, reageren de jongeren heel verdeeld. 55% meent van wel tegenover 45% van de jongeren die de mening zijn toegedaan dat studiekeuze een zaak is die enkel henzelf aanbelangt en waarvoor ze dan ook geen advies willen.

Van de **55% jongeren die wel geadviseerd wil worden bij de studiekeuze voor het hoger onderwijs**, verkiest 77,5% de raad van de ouders. Deze worden gevolgd door leerkrachten (60,7%). Mensen die reeds in het beroepsleven staan, komen op de derde plaats (48,9%). Daarna komen vrienden (41,1%) en andere (9,8%). Bij andere vulden de jongeren vaak hun vaste vriend of vriendin in. Andere antwoorden die meermaals terugkwamen, waren andere familieleden zoals tantes, nonkels, broers en/of zussen. 3 op 10 leerlingen die advies willen bij hun studiekeuze, vinden dat adviseurs zoals het CLB hen raad moeten geven.

Aansluitend op de vraag of bepaalde mensen een adviserende rol moeten hebben in het studiekeuzeproces van jongeren, peilden we ook naar de mening van jongeren omtrent de invloed van een aantal elementen op hun studiekeuze. De jongeren hadden de keuze tussen vijf mogelijkheden om de mate van beïnvloeding weer te geven. De mogelijkheden gingen van “zeker niet beïnvloeden” en “niet beïnvloeden” over “noch niet beïnvloeden, noch beïnvloeden” en “beïnvloeden” tot “zeer sterk beïnvloeden”.

Om het lezen van de resultaten te vergemakkelijken, hebben we de antwoorden samengevat in drie categorieën: “niet beïnvloeden”, “neutraal” en “beïnvloeden”. Onderstaande tabel geeft de percentages weer elk van de opgegeven elementen gerangschikt volgens dalende volgorde van beïnvloeding.

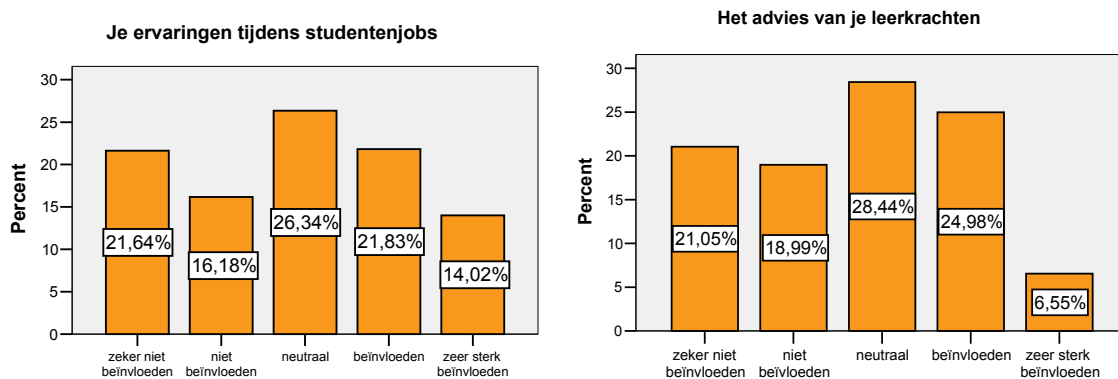
	Niet beïnvloeden	Neutraal	Beïnvloeden
De toekomstmogelijkheden van een studie	18,3%	19,2%	62,5%
Schoolresultaten	17,4%	23,3%	59,3%
Je ervaringen tijdens stages	25,6%	25,2%	49,2%
Je ervaringen tijdens studentenjobs	37,8%	26,3%	35,9%
De mening van je moeder	40,6%	28,0%	31,4%
Het advies van je leerkrachten	40%	28,4%	31,5%
De mening van je vader	44%	26,2%	29,7%

De mening van adviseurs	49,6%	28,1%	22,3%
Reclame/info van hogere onderwijsinstellingen	53%	23,9%	23,1%
De mening van je vrienden	64,9%	24,5%	10,6%
De keuze van je vrienden	76,8%	18,1%	5,1%
Het beroep van je vader	79,6%	10,7%	9,7%
Tv-programma's	82,0%	11,1%	6,9%
Het beroep van je moeder	84,9%	9,4%	5,7%

Aan de hand van de gemiddelden van de mate van beïnvloeding bij de verschillende elementen, zien we dat **de toekomst van een studie een beïnvloedende factor is bij de keuze van een studierichting. Ook schoolresultaten en ervaringen tijdens stages worden (gemiddeld) gezien als elementen die jongeren bij het kiezen van een nieuwe studierichting kunnen beïnvloeden.** Er is een verband tussen het type onderwijs (ASO, TSO en BSO) en de mate van beïnvloeding door de toekomstmogelijkheden van een studie. ASO-leerlingen worden gemiddeld gezien meer beïnvloed door de toekomstmogelijkheden van een bepaalde studie dan BSO-leerlingen. Er werd geen significant verschil vastgesteld tussen jongens en meisjes. Schoolresultaten beïnvloeden de leerlingen van de drie verschillende onderwijstypes gemiddeld gezien significant evenveel. Hier konden we wel een significant verschil vaststellen tussen jongens en meisjes. Jongens laten zich gemiddeld gezien namelijk minder beïnvloeden door hun schoolresultaten dan meisjes. Ook stages beïnvloeden de studiekeuze van jongens en meisjes gemiddeld gezien evenveel.

De andere elementen beïnvloeden de jongeren gemiddeld gezien niet. Dit kan worden verklaard door het feit dat hier naar de mening wordt gevraagd van zowel jongeren die advies willen bij hun studiekeuze, als van jongeren die hun studiekeuze liever alleen maken en dus door niets of door niemand worden beïnvloed.

Hoewel er immers gemiddeld gezien geen sprake is van beïnvloeding van de studiekeuze door het advies van leerkrachten en door de ervaring opgedaan tijdens studentenjobs, blijkt echter wanneer we de elementen afzonderlijk bekijken, dat de mening van de jongeren omtrent deze elementen eerder verdeeld is. De grafieken op de volgende pagina onderstrepen deze vaststelling.

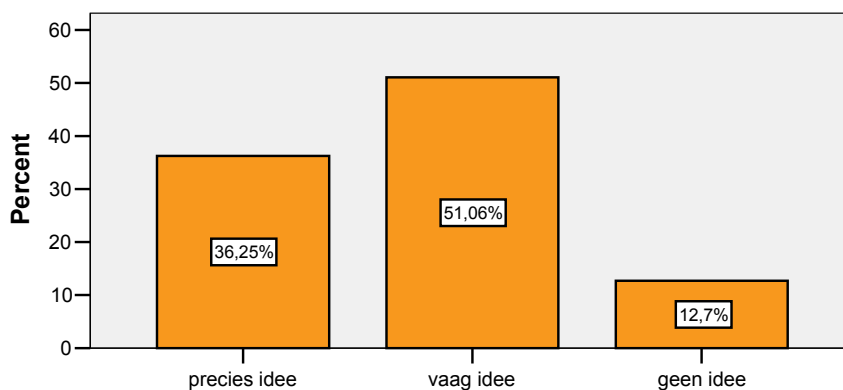

2. BEROEPSKEUZE

Beroepskeuze houdt verschillende keuzes in. Jongeren moeten niet alleen een keuze maken wat betreft de job die ze willen uitoefenen, ze beslissen ook in welke sector ze tewerkgesteld willen worden, welk statuut ze willen aannemen. Vaak zijn die verschillende keuzes met elkaar verbonden, maar in een aantal gevallen kunnen die keuzes los van elkaar worden gemaakt. In het volgende deel van dit rapport, zullen we daarom deze verschillende beslissingen behandelen.

2.1 Hebben jongeren zich al een idee gevormd van het beroep dat ze later wensen uit te oefenen

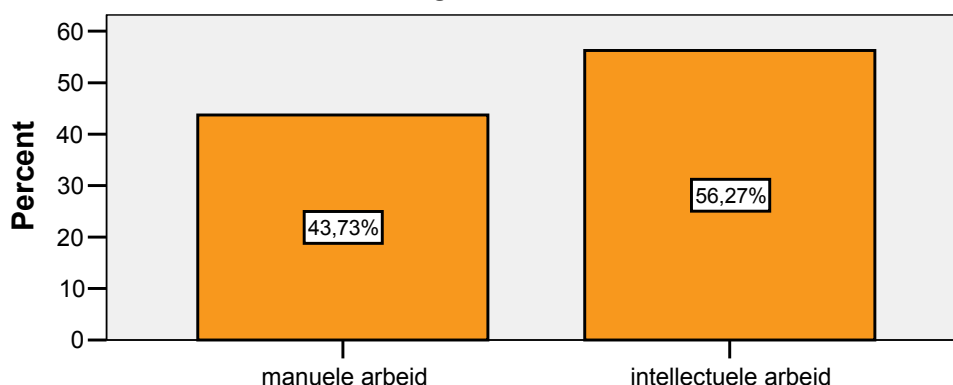
Hebben leerlingen al een idee van het beroep dat ze later willen uitoefenen

87,5% van de respondenten zegt al een idee te hebben van het beroep dat ze willen uitoefenen. Daarvan heeft slechts 36,25% zich al een precies idee gevormd. Net iets meer dan de helft van de ondervraagde leerlingen heeft een vaag idee. Slechts 12,7% heeft nog absoluut geen enkel idee. In 2002 bedroeg het percentage leerlingen dat geen enkel idee had 11%.

2.2 Voorkeurtype arbeid

Tot welk type van arbeid voelen leerlingen zich hoofdzakelijk aangetrokken?

Op basis van bovenstaande grafiek, kunnen we stellen dat de twee types van arbeid aan elkaar gewaagd zijn. Een kleine meerderheid van de jongeren voelt zich hoofdzakelijk aangetrokken tot intellectuele arbeid. In vergelijking met het onderzoek van mei 2002, is de voorkeur van leerlingen voor manuele arbeid lichtjes gedaald. Toen verkoos 47,49% dit type

arbeid boven intellectuele arbeid, dat toen 52,35% van het totaal aantal antwoorden vertegenwoordigde.

Er bestaat een significant verband tussen het type onderwijs waarin de leerlingen op het moment van de enquête school liepen en het type arbeid dat zij verkiezen. Immers, **leerlingen uit een BSO-richting voelen zich meer aangetrokken tot een beroep dat hoofdzakelijk uit manuele arbeid bestaat dan TSO-leerlingen. ASO-leerlingen voelen zich het minst aangetrokken tot beroepen waarin manuele arbeid de hoofdmoot inneemt.** Ongeveer 14% van de leerlingen die een brede algemene vorming volgen tijdens hun middelbare schoolloopbaan, opteren voor hoofdzakelijk manuele arbeid. Ongeveer 12% van de leerlingen uit het beroepsonderwijs willen een beroep dat hoofdzakelijk uit intellectuele arbeid bestaat. Bij TSO-leerlingen geeft net geen 62% de voorkeur aan hoofdzakelijk intellectuele arbeid.

Er is geen significant verband tussen het type arbeid dat wordt verkozen door de leerlingen en het geslacht. **Jongens en meisjes kiezen dus evenveel voor manuele arbeid of evenveel voor beroepen die hoofdzakelijk bestaan uit intellectuele arbeid.**

2.3 Welke zijn de sectoren waarin jongeren willen werken of helemaal niet willen werken

We vroegen de respondenten telkens drie sectoren aan te duiden. Bij de eerste vraag werd gevraagd de drie sectoren aan te duiden waarin ze later graag wilden tewerkgesteld worden. De tweede vraag werd op dezelfde manier geformuleerd, alleen moesten ze hier de drie sectoren aanduiden waarin ze later helemaal niet wensden te werken.

De leerlingen hadden de keuze uit onderstaande mogelijkheden:

Artistieke / grafische sector	Industrie en textiel
Bank, financiën en verzekeringen	Landbouw en bosbouw
Bouw en hout	Logistiek, transport en distributie
Chemie	Notariaat en advocatuur
Communicatie, media en entertainment	Onderwijs
Elektronica en elektrotechnieken	Overheid en non-profit
Energie en milieu	Sociaal-culturele sector
Farmacie	Sport
Gezondheidszorg	Telecom, ICT en internet
Handel en verkoop	Voeding
Horeca en toerisme	Andere

2.3.1 Voorkeursectoren

De meest aangeduide sectoren zijn handel en verkoop (29%), onderwijs (26,1%), communicatie, media en entertainment (23,7%), gezondheidszorg (21,6%) en sport (18,3%). Landbouw en bosbouw, energie en milieu, overheid en non-profit, farmacie en voeding werden het minst aangeduid.

2.3.1.1 Gendersverschillen

De top vijf van de jongens verschilt enigszins van die van de meisjes:

JONGENS

handel en verkoop (27,8%)
sport (26,2%)
elektronica en elektromechanica (22,3%)
communicatie, media en entertainment (21,9%)
ICT, telecom en internet (18,6%)

MEISJES

gezondheidszorg (36,6%)
onderwijs (34,6%)
handel en verkoop (30,4%)
communicatie, media en entertainment (25,7%)
socio-culturele sector (21,6%)

Meisjes kiezen voor de humane sectoren, terwijl jongens kiezen voor techniek en technologie. De keuzes zijn dus nog altijd eerder traditioneel van aard.

Op basis van dit onderzoek hebben we ook een aantal seksegerichte sectoren kunnen onderscheiden. Als seksegerichte sectoren noteerden we onderwijs; sociaal-culturele sector; gezondheidszorg en voeding als typische vrouwelijke sectoren. Mannelijke sectoren bij uitstek zijn: bouw en hout; logistiek en transport; elektronica en elektrotechnieken; sport, telecom, ICT en internet.

2.3.1.2 Verband met het type onderwijs waarin de leerlingen op het moment van de bevraging zaten

Onderwijs is populair bij de leerlingen uit alle drie de onderwijstypes (ASO,BSO,TSO). Technische en beroepsrichtingen voelen zich ook aangetrokken tot de gezondheidszorg, de algemeen secundaire opleidingen en technische richtingen hebben een voorkeur voor communicatie, media en entertainment.

2.3.2 Afgewezen sectoren

2.3.2.1 Genderverschillen

Onderstaande tabel geeft weer welke sectoren het minst populair zijn bij respectievelijk jongens en meisjes:

JONGENS

chemie (36%)
landbouw en bosbouw (30,6%)
bouw en hout (22,1%)
farmacie (20,6%)
gezondheidszorg (19,5%)

MEISJES

bouw en hout (42,1%)
landbouw en bosbouw (41,4%)
chemie (33,9%)
elektronica en elektrotechnieken (29%)
bank, financiën en verzekeringen (23%)

CONCLUSIE: De meest populaire sectoren zijn communicatie, media en entertainment en handel en verkoop. Deze twee sectoren vonden we vaak terug in het lijstje met voorkeursectoren en werden het minst aangeduid in de categorie sectoren waarin jongeren later niet willen werken. **Chemie is blijkbaar een zeer onpopulaire sector. Maar liefst 35% duidde deze sector aan als sector waarin ze later niet wensen tewerkgesteld te worden.** Chemie was ook nergens terug te vinden in de lijst met topantwoorden met betrekking tot de voorkeursectoren van jongeren.

2.4 Invulling van het begrip werken in de zin van een professionele activiteit

Aan de respondenten vroegen we om aan elk van de vijf onderstaande uitspraken een cijfer toe te kennen van 1 tot en met 5. 1 was hierbij het belangrijkste en 5 stond voor de uitspraak die het minst aanleunde bij hun invulling van het begrip “werken”.

De vijf mogelijkheden waren:

1. Een manier om elke dag met mijn passie bezig te zijn
2. Een manier om geld te verdienen
3. Een manier om zich intellectueel te ontwikkelen
4. Een verplichting
5. Een manier om een sociaal leven uit te bouwen

We hebben vastgesteld dat werken in de ogen van jongeren het meeste wordt aanzien als een manier om geld te verdienen en het minst als een verplichting. Ook het feit dat ze tijdens het uitoefenen van hun beroep met hun passies kunnen bezig zijn, wordt door de jongeren als een belangrijk aspect gezien bij de keuze van een later beroep. Jongeren willen dus plezier beleven aan hun job, maar ze zijn ook realistisch en zullen een beroep uitoefenen omdat ze op die manier financiële armslag creëren. In 2002 werden gelijkaardige resultaten verkregen.

2.5 Tegemoetkomingen van jongeren ten voordele van een job

Uit de vorige paragraaf kan worden afgeleid dat jongeren werken om financieel onafhankelijk te zijn. Ze willen ook graag een job waarin ze met hun passies kunnen bezig zijn. We wilden ook peilen of jongeren bereid zijn bepaalde offers te brengen wanneer een job dat van hen zou vragen. Daarom legden we de respondenten de volgende vraag voor: "Stel dat je terecht komt in een job die enkele tegemoetkomingen van je vraagt. In welke mate ben je bereid in te stemmen met onderstaande situaties?" De situaties in kwestie waren: weinig vakantie, een beperkt sociaal leven, minder tijd voor de partner, verhuizen naar het buitenland, een beperkt gezinsleven en beperkte tijd voor hobby's. De antwoordmogelijkheden waren: "ik stem er helemaal mee in", "ik stem er in beperkte mate mee in", "ik stem er helemaal niet mee in".

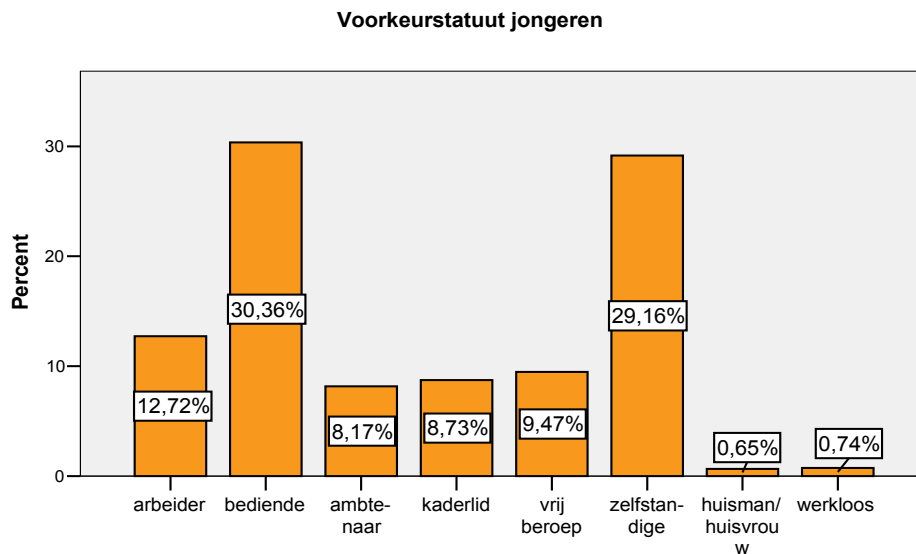
We konden volgende resultaten optekenen:

	helemaal mee in	in beperkte mate mee in	helemaal niet mee in
Ik stem er:			
Weinig vakantie	14,9%	64,6%	20,5%
Een beperkt sociaal leven	6,6%	44,3%	49,1%
Minder tijd voor de partner	4,4%	39,3%	56,3%
Verhuizen naar het buitenland	25,3%	34,6%	40,1%
Een beperkt gezinsleven	6,2%	32,3%	61,5%
Beperkte tijd voor hobby's	19,1%	58,8%	22,1%

Conclusie: de ondervraagde leerlingen willen het minst van al hun gezinsleven opgeven. 6 op 10 wil niet inboeten op een gezinsleven ten voordele van een job. Ook een beperkt sociaal leven en minder tijd voor hun partner zien ze niet zitten. Tijd voor hobby's en hun vakantie willen ze in beperkte mate opgeven. Bijna 3 op 10 jongeren willen voor hun job naar het buitenland verhuizen.

We hebben ook een aantal verschillen opgemerkt met betrekking tot deze situaties wanneer we de resultaten per geslacht hebben vergeleken. Zo hebben we vastgesteld dat meisjes significant minder willen inboeten op de tijd die naar hun gezin gaat dan jongens. Jongens zijn dan weer significant minder bereid tijd in te leveren die ze gebruiken om hun hobby's te beoefenen dan meisjes. Er zijn ook een aantal significante verschillen wanneer we kijken naar de verschillende types onderwijs en de mate waarin ze willen instemmen met een aantal tegemoetkomingen. Leerlingen uit BSO-richtingen blijken minder in te stemmen met verhuizen naar het buitenland voor een job dan de leerlingen uit ASO en TSO. Hetzelfde geldt ook voor het instemmen met een beperkt gezinsleven. BSO-leerlingen willen meer tijd overhouden voor hun gezin en voor hun partner dan leerlingen uit de twee andere types onderwijs.

2.6 Statuut dat de jongeren overwegen bij het uitoefenen van een later beroep

Bediende (30,36%) is het meest begeerde statuut, gevolgd door het **statuut van zelfstandige (29,16%) of bijna 1 op 3 jongeren die dit statuut verkiezen**. Arbeider staat op de derde plaats, maar staat ver achter de eerste twee. Als we dit vergelijken met de vraag tot welke arbeid jongeren zich aangetrokken voelen dan stellen we toch vast dat veel van de ondervraagde jongeren manuele arbeid (43,73%) hebben aangeduid, maar blijkbaar niet in het statuut van arbeider.

Jongeren willen met andere woorden (buitenshuis) werken (98,6%), met slechts 0,74% die expliciet kiezen om werkloos te blijven en 0,65% die ervoor kiezen om huismoeder of huisvader te worden.

Er zijn ook een aantal significante genderverschillen die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen: jongens kiezen significant meer het statuut van arbeider dan meisjes (4 maal meer in %), jongens kiezen significant meer voor het statuut van kaderlid dan meisjes (de helft meer in %). **Jongens kiezen ook significant meer voor een zelfstandigenstatuut dan meisjes**. Meisjes kiezen meer voor een vrij beroep dan jongens. Meisjes kiezen significant meer voor bediende dan jongens (2 maal meer in %). Ze kiezen echter evenveel voor het statuut van ambtenaar.

2.7 Bewegredenen bij de keuze van een beroep

De meeste jongeren blijken al een al dan niet vaag idee te hebben over het beroep dat ze later willen uitoefenen. We vroegen hen welke motieven ze in overweging zouden nemen om voor een bepaald beroep te kiezen. De leerlingen werden verzocht vijf mogelijkheden aan te duiden. Onderstaande lijst toont de resultaten van deze vraag:

1. iets is dat ik graag doe	93%
2. mogelijkheid tot geld verdienen	56.1%
3. overeenstemt met waar ik goed in ben	49.5%
4. dat er vele sociale contacten zijn	44.5%
5. werkzekerheid	43%
6. de carrièremogelijkheden	30.6%
7. in team kunnen werken	24.3%
8. creativiteit in kwijt kunnen	23.1%
9. dat er verantwoordelijkheid van mij geëist wordt	22.6%

10. dat ik mijn uren zelf kan kiezen	18.7%
11. dat ik veel vrije tijd/vakantie heb	17.1%
12. andere	11.5%
13. dat ik er niet veel moeite voor hoef te doen	4.1%
14. dat het een familietraditie is.	2.1%

Wanneer we nu de antwoorden van de jongens tegenover die van de vrouwelijke leerlingen zetten, bekomen we onderstaand resultaat:

JONGENS

dat het iets is dat ik graag doe (91,6%)
mogelijkheid tot veel geld verdienen (64,5%)
dat het iets is waar ik goed in ben (50,4%)
werkzekerheid (43,1%)
dat er veel variatie in het beroep zit (40,3%)

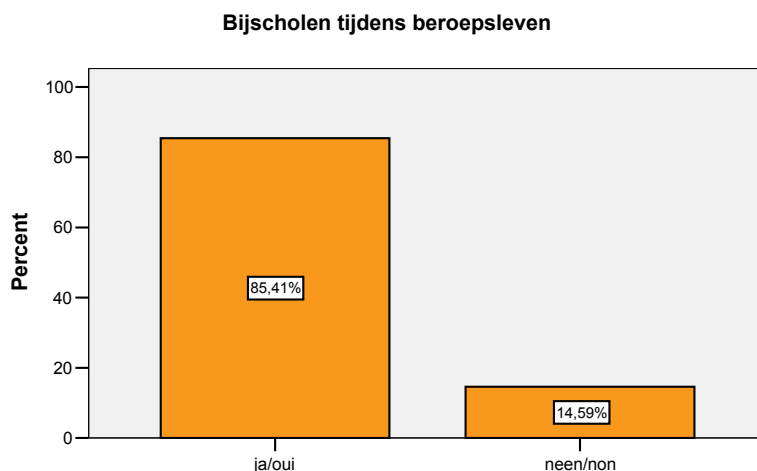
MEISJES

dat het iets is dat ik graag doe (94,6%)
dat er veel sociale contacten zijn (57%)
dat het iets is waar ik goed in ben (49%)
mogelijkheid tot veel geld verdienen (48,1%)
werkzekerheid (43,2%)

Bij meisjes komt bij de keuze van een beroep het feit dat ze er veel geld mee kunnen verdienen pas op de vierde plaats, terwijl het bij de jongens op de twee plaats staat. Beide geslachten zeggen dat ze er voor de keuze van een beroep voornamelijk op zullen letten dat ze hun job graag doen. Ongeveer de helft van zowel de meisjes als de jongens heeft ook aangeduid dat ze een beroep zullen kiezen in functie van hun competenties. Sociale contacten tijdens het uitoefenen van hun job is voor de meisjes het tweede belangrijkste aspect. Bij de jongens komt het pas op de zevende plaats. 26,3% van de meisjes vindt het ook belangrijk dat er verantwoordelijkheid van hen geëist zal worden, terwijl dit aspect slechts door 18,8% van de jongens werd aangeduid.

2.8 Bereidheid tot bijscholing

Levenslang leren is een slogan die de laatste jaren aan belang heeft gewonnen. De werknemers van vandaag en nog meer die van morgen zullen hun hele professionele leven moeten bijscholen om aan de eisen van werkgevers te blijven voldoen, om goed te functioneren op de arbeidsmarkt. We vroegen ons af of de werknemers van morgen ertoe bereid zijn om tijdens hun beroepsleven bij te scholen. Het resultaat spreekt deze stelling niet tegen: **de overgrote meerderheid (85,41%) van de jongeren is bereid om tijdens zijn of haar latere beroepsleven bij te scholen.**

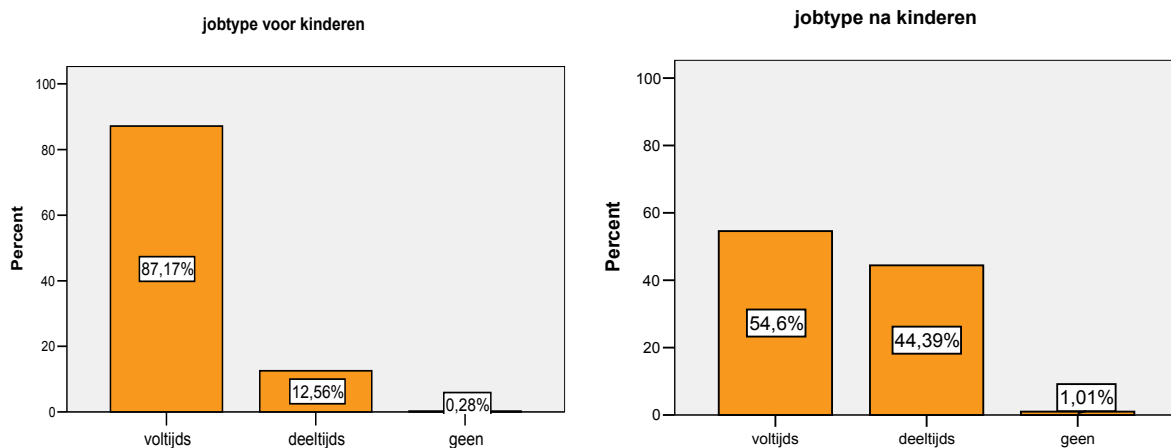
We hebben ook kunnen vaststellen dat jongens en meisjes evenveel bereid zijn om bij te scholen. Er doet zich echter wel een significant verschil voor qua type opleiding. Immers, BSO-leerlingen zijn significant minder bereid bij te scholen tijdens hun latere beroepsleven

(77,6%) dan TSO-leerlingen (87%). ASO-leerlingen blijken significant het meest bereid te zijn bij te scholen tijdens hun latere beroepsleven. Maar liefst 90% van de ASO-leerlingen duidde ja aan op de vraag al dan niet bereid te zijn bij te scholen.

Bij een vergelijking tussen de gemeenschappen, kwam naar voor dat leerlingen uit de Vlaamse Gemeenschap significant meer bereid zijn bij te scholen dan hun Waalse tegenhangers. 90% van de ondervraagde, Vlaamse jongeren gaven te kennen dat ze tijdens hun latere beroepsleven willen bijscholen tegenover 79,1% van de Franstalige leerlingen.

2.9 Voorkeur jobtype bij jongeren voor en na kinderen

Op de vraag voor welk jobtype de jongeren opteerde, kregen we in 87,2% van de gevallen 'een voltijdse job' als antwoord. 12,6% wenst deeltijds te werken. Minder dan 1% van de ondervraagde leerlingen (0,3%) wil later geen job. Wanneer we in een volgende vraag peilden naar het jobtype dat jongeren willen uitoefenen wanneer er kinderen zijn, kregen we een heel andere verdeling. Na gezinsuitbreiding wil 54,6% voltijds blijven werken. Bijna de helft van alle ondervraagde leerlingen (44,4%) opteert dan voor een deeltijdse job. Het percentage jongeren dat dan geen job wil bedraagt 1%.

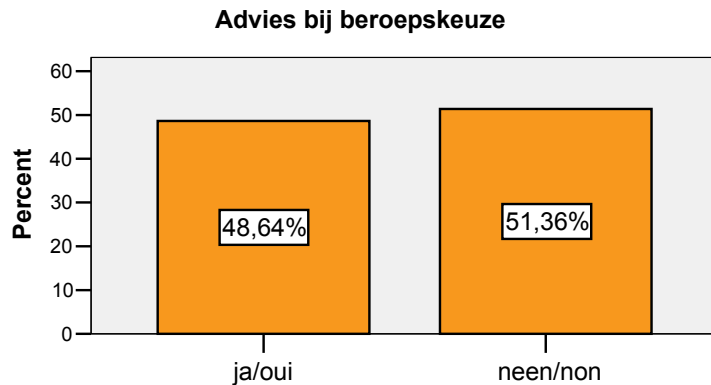
De meeste jongeren verkiezen dus een voltijdse job. Wanneer de jongeren kinderen hebben, is plots nog maar iets meer dan de helft van de jongeren bereid om voltijds te werken. Maar liefst 44,4% van de jongeren verkiest vanaf het moment dat er aan gezinsuitbreiding wordt gedaan om deeltijds te gaan werken. Jongeren willen echter (hetzij voltijds, hetzij deeltijds) blijven werken. Zelfs wanneer er kinderen zijn, wil slechts 1% zijn of haar job volledig opgeven.

Wanneer er kinderen zijn, bestaat er een significant verschil tussen jongens en meisjes wat betreft het jobtype dat ze verkiezen. Meisjes blijken na gezinsuitbreiding immers bijna 2 keer meer (63,5%) dan jongens (24,7%) te kiezen voor een deeltijdse job. Het lijkt er met andere woorden op dat er nog steeds sprake is van de traditionele patronen wanneer het gaat over werken nadat er kinderen zijn gekomen.

Ook wanneer er nog geen kinderen zijn, lijkt het erop dat vrouwen meer voor een deeltijdse job kiezen dan mannen. We kunnen echter geen uitspraak doen over het feit of er al dan niet een verband is aangezien er te weinig waarnemingen in sommige cellen zijn. Van de ondervraagde jongeren, gaf 7,4% van de jongens te kennen een deeltijdse job te willen beoefenen, tegenover 17,6% van de meisjes.

Op basis van dit onderzoek blijkt er geen significant verschil te bestaan tussen het type job dat leerlingen wensen uit te oefenen en het type onderwijs waarin de leerlingen op het moment van de bevraging zaten. ASO-, TSO-leerlingen en BSO-leerlingen opteren dus evenveel voor een deeltijdse baan.

2.10 Advies bij beroepskeuze

In tegenstelling tot bij de studiekeuze waar 55% zich wilde laten adviseren, wil minder dan de helft advies bij zijn of haar beroepskeuze.

We konden ook nog een aantal verschillen vaststellen inzake geslacht, type onderwijs, leeftijd en de gemeenschap waarin de leerlingen les volgden op het moment van de bevraging. Zo blijken ASO-leerlingen meer te vinden dat er bepaalde personen een adviserende rol moeten hebben in de latere beroepskeuze. BSO-leerlingen willen het minst van de drie onderwijstypes advies met betrekking tot hun beroepskeuze.

Hoe ouder de leerlingen ook zijn, hoe minder dat ze ervan overtuigd zijn dat andere mensen dan zij zelf een adviserende rol moeten hebben in het proces van de beroepskeuze. Waar 60% van de 15-jarigen ja antwoordde op de vraag of er mensen zijn die een adviserende rol moeten hebben bij de beroepskeuze, gaf slechts 23,6% van de ondervraagde 20-jarigen een positief antwoord op dezelfde vraag. Tot slot blijken Vlamingen meer advies te willen dan Walen. Een groter percentage meisjes wenst ook advies dan het percentage jongens.

Naar analogie van advies bij studiekeuze, vroegen we aan de jongeren die advies willen bij hun beroepskeuze, welke personen dat advies mogen geven:

1. Ouders (74,2%)
2. Mensen uit het beroepsleven (50,8%)
3. Leerkrachten (42,8%)
4. Vrienden (42,1%)
5. Adviseurs (26,6%)
6. Andere (13,2%)

Ouders blijken nog steeds de belangrijkste bron van advies te zijn (74,2%). Maar ook net iets meer dan de helft (50,8%) duidde mensen uit het beroepsleven aan als personen die advies mogen geven in verband met de beroepskeuze. **1 op 2 jongeren die vinden dat andere mensen dan zichzelf een adviserende rol moeten hebben in het beroepskeuzeprocess van jongeren, vindt dat die persoon iemand moet zijn die al in het beroepsleven staat.** In 2002 kon men een gelijkaardig resultaat vaststellen.

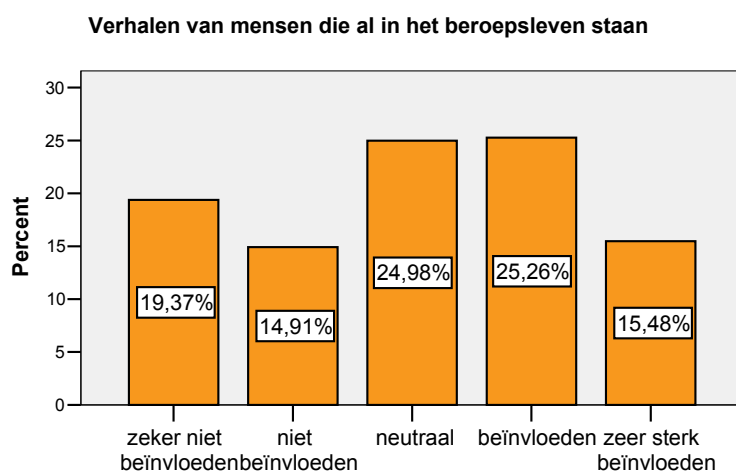
Ook hier gaven we een aantal elementen op en peilden we bij de jongeren in welke mate deze elementen hun beroepskeuze kunnen beïnvloeden. De keuze en de mening van vrienden, de mening van vader en/of moeder en het advies van leerkrachten beïnvloedt de

leerlingen naar hun mening gemiddeld niet. Ook wat vader en moeder doen in het dagelijkse professionele leven heeft geen invloed op de keuze van het beroep van zoon of dochter. Ook Tv-programma's die gewijd zijn aan het stimuleren van bepaalde beroepen, hebben volgens de ondervraagde leerlingen geen effect op hun beroepskeuze. Het gemiddelde van de drie groepen ligt tussen zeker niet beïnvloeden en niet beïnvloeden.

Onderstaande elementen vormen wel een beïnvloedende factor:

1. De toekomstmogelijkheden van een beroep
2. Schoolresultaten
3. Ervaringen tijdens stages
4. Ervaringen tijdens studentenjobs
5. Verhalen van mensen die al in het beroepsleven staan

Dit laatste element verdient extra aandacht in functie van de activiteiten van DREAM.

Hoewel de meningen verdeeld zijn, geeft 40,74% van de jongeren toch aan dat ze beïnvloed worden, voor 15,58% is de beïnvloeding zelfs heel sterk. ASO-leerlingen blijken uit het onderzoek significant meer beïnvloed te worden door verhalen van mensen die al in het beroepsleven staan dan TSO- en BSO-leerlingen.

3. ANGSTEN OMTRENT DE PROFESSIONELE TOEKOMST VAN JONGEREN

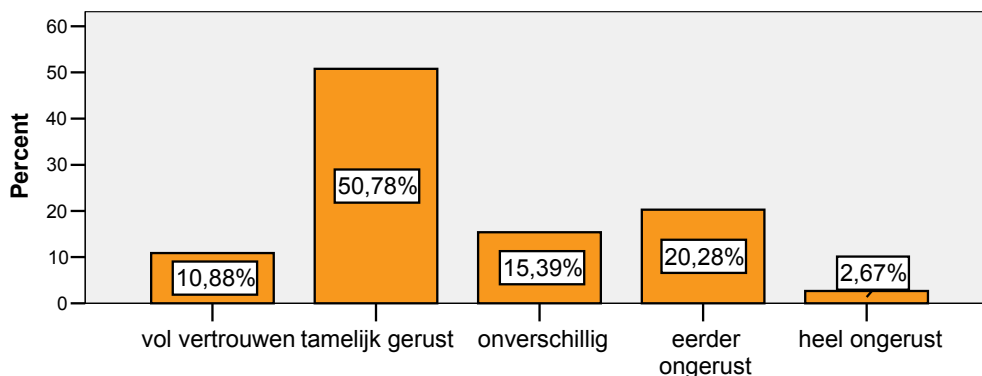
3.1 Gemoedstoestand van jongeren wanneer ze denken aan hun professionele toekomst

De respondenten werden verzocht om één van de vijf onderstaande opties aan te duiden.

vol vertrouwen:	10,9%
tamelijk gerust:	50,8%
onverschillig:	15,4%
eerder ongerust:	20,3%
heel ongerust:	2,7%

61,7% voelt zich met andere woorden gerust wanneer ze denken aan hun professionele toekomst. 23% is ongerust. 15,4% voelt niets wanneer ze vooruit denken naar hun professionele toekomst. Deze percentages liggen in de lijn van de resultaten die werden gegenereerd uit het voorgaande onderzoek van DREAM (mei 2002). De percentages bedroegen toen respectievelijk 15,5%; 51,9%; 11,8%; 15,7% en 4,1%.

Hoe voelen leerlingen zich als ze denken aan hun latere professionele toekomst

Er bestaat een verband tussen geslacht en het gevoel dat jongeren hebben wanneer ze denken aan hun latere professionele toekomst. Jongens schijnen namelijk geruster te zijn dan meisjes.

Ook qua onderwijstype konden we een significant verschil vaststellen: leerlingen die in een ASO-richting zitten, voelen zich ongeruster dan TSO- en BSO-leerlingen.

De Vlaamse jongeren hebben meer vertrouwen in hun toekomstige professionele carrière in vergelijking tot hun Waalse leeftijdsgenoten. Er zijn ook meer Vlamingen die een onverschillige houding aannemen.

3.2 Voornaamste angsten van jongeren met betrekking tot hun professionele toekomst

We vroegen de betrokken leerlingen voor een aantal situaties aan te duiden in welke mate ze er zich zorgen om maakten. De antwoordmogelijkheden waren: "helemaal niet", "ik denk er wel eens aan maar lig er niet wakker van" en "heel erg".

	Helemaal niet	Ik denk er wel eens aan, maar lig er niet wakker van	Heel erg
➤ Dat je werkloos zal zijn	24,8%	50,5%	24,7%
Dat je onvoldoende loon naar werk zal krijgen	27,7%	53,8%	18,5%
Dat je niet zal voldoen aan de eisen die ze aan een job stellen	29,2%	47,8%	23%
Dat je werk niet aan je verwachtingen zal voldoen	30,8%	49,2%	20%
Dat je niet graag gaat werken	50,5%	35,7%	13,8%
Dat je geen erkenning krijgt betreffende je job	42,7%	45,3%	12%
➤ Dat je geen privé-leven hebt	26,3%	36,5%	37,2%

De optie 'heel erg' werd in 37,2% van de gevallen aangeduid wanneer het ging over de situatie waarin leerlingen **geen privé-leven** zouden hebben wanneer ze later in het beroepsleven staan. Dit is meteen ook de situatie waarover de respondenten zich het meest zorgen maken. Nog eens 36,5% denkt af en toe aan deze situatie. 26,3% ligt er helemaal niet wakker van.

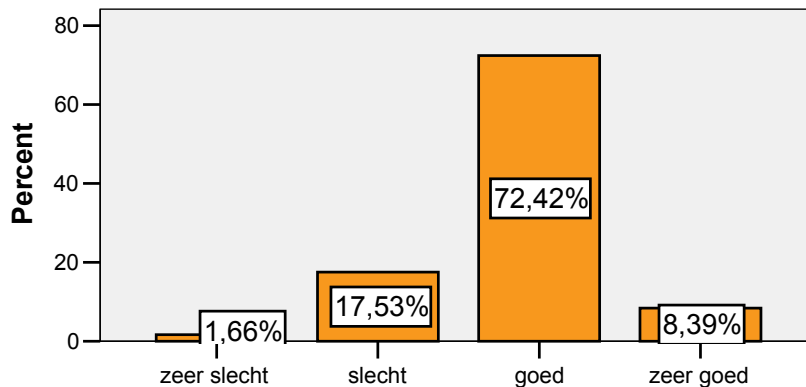
24,7% van de ondervraagde leerlingen maakt zich zorgen over werkloosheid. Nog eens 50,5% denkt af en toe aan deze situatie. Dit percentage wijkt af van de resultaten op basis van het vorige onderzoek van DREAM. Toen gaf 47,5% van de ondervraagde jongeren toe dat ze zich heel erg zorgen maken over werkloosheid. 35,8% dacht er soms aan zonder er echt zijn of haar slaap voor te laten.

Jongeren liggen het minst wakker van het feit dat ze niet graag gaan werken. Dat ze geen erkenning krijgen betreffende hun job, hield hen op het moment van het onderzoek ook niet wakker. 42,7% maakt zich daar helemaal geen zorgen over.

29,18% van de ondervraagde leerlingen ligt helemaal niet wakker van het feit dat ze misschien niet zullen voldoen aan de eisen die men aan een job stelt. 47,77% daarentegen denkt er soms wel eens aan. 23,05% van de leerlingen maakt zich heel erg zorgen over het feit dat ze misschien niet beschikken over de gevraagde competenties die nodig zijn bij het uitoefenen van een beroep.

3.3 Mening van jongeren omtrent hun mate van voorbereidheid op een professionele loopbaan

In welke mate voelen leerlingen zich voorbereid op hun professionele carrière.

Als we deze percentages vergelijken met de percentages van de vorige enquête van mei 2002, uitgevoerd door DREAM, merken we op dat er kleine verschillen zijn in de percentages, maar dat ze desalniettemin in dezelfde lijn liggen van de resultaten die uit dit onderzoek kunnen worden afgeleid. Het percentage jongeren dat zich bij de vorige enquête in 2002 goed tot zeer goed voorbereid voelde bedroeg toen 78,6%. Bij de bevraging van eind 2005 bedroeg dit percentage 80,8%. We kunnen dus spreken van vergelijkbare resultaten.

We hebben deze vraag op exact dezelfde manier gesteld aan HR-managers en ondernemers. Dit om na te gaan wat het verschil is tussen wat jongeren van zichzelf denken op het vlak van voorbereiding op de professionele loopbaan en wat mensen denken die in het beroepsleven vaak in contact komen met deze jongeren. Er blijkt een significant verschil te zijn tussen deze twee meningen. Jongeren vinden van zichzelf dat ze gemiddeld goed voorbereid zijn op hun professionele carrière, terwijl de HR-managers en de ondernemers vinden dat ze eerder niet voorbereid zijn op het professionele leven.

Er is echter nog een onderling verschil tussen wat HR-managers en ondernemers vinden. De HR-mensen die wij ondervraagd hebben, vinden dat schoolverlaters iets beter voorbereid zijn dan de ondernemers. Bij de ondervraagde HR-mensen vindt 58,1% dat de schoolverlaters slecht voorbereid zijn. Bij de ondervraagde ondernemers ligt dit percentage op 67,56%.

Conclusie: Ongeveer acht op de tien jongeren voelt zich goed voorbereid op zijn of haar professionele toekomst, terwijl dat er naar de mening van ondernemers en mensen actief in human resources gemiddeld drie op tien zijn.

4. BEGELEIDING BIJ BEROEPSKEUZE

4.1 Leveren scholen genoeg inspanningen om jongeren voor te bereiden op hun professionele toekomst

61,9% van de ondervraagde leerlingen vindt dat zijn of haar school voldoende investeert in hun voorbereiding op hun latere beroepsleven. Toch is nog bijna 1 op 4 leerlingen (38,1%) een andere mening toegedaan. Zij vinden dat scholen zich meer zouden moeten inspannen.

4.2 Welke activiteiten organiseren scholen ter voorbereiding op de professionele toekomst van jongeren

Aan de leerlingen vroegen we aan te duiden welke activiteiten hun school naar hun mening organiseert om hen voor te bereiden op hun professionele toekomst. De lijst bestond uit 14 antwoordmogelijkheden:

- Ontmoetingen met adviseurs (CLB, JAC, JIP)
- Ontmoetingen met mensen uit de professionele wereld op hun werkplek
- Ontmoetingen met mensen uit de professionele wereld op school
- Open bedrijvendagen
- SID-ins, Orienta
- Interviews met mensen uit de professionele wereld
- Ontmoetingen met hogescholen en universiteiten
- Tests (psychologische tests, persoonlijkheidstests,...)
- Uitwerking van beroepenfiches
- Deelname aan mini-ondernemingen
- Opzoeken op het internet
- Mijn school organiseert er geen
- Ik weet het niet

De respondenten mochten meer dan één antwoord aanduiden.

Volgens de ondervraagde leerlingen, organiseren scholen het meest stages gevolgd door ontmoetingen met adviseurs. Ontmoetingen met professionals op hun werkplek werd door 30,2% respondenten aangeduid als een activiteit die de school volgens hen organiseert. Daarna werden opzoeken, deelname aan mini-ondernemingen, ontmoetingen met hogescholen en universiteiten en ontmoetingen met mensen uit de professionele wereld op school het vaakst aangehaald. Uitwerking van beroepenfiches werd het minst vaak aangeduid. Slechts 89 leerlingen beweren dat de school geen activiteiten organiseert. 99 leerlingen weten niet welke activiteiten hun school organiseert om hen voor te bereiden op een professionele loopbaan.

4.3 Aan welke activiteiten hebben de jongeren reeds deelgenomen

De top 5 van activiteiten waaraan jongeren reeds hebben deelgenomen ziet er als volgt uit:

1. stages
2. opzoeken op internet
3. ontmoetingen met adviseurs
4. ontmoetingen met professionals op de werkplek
5. open bedrijvendagen

20,2% van de jongeren heeft de kans nog niet gekregen om aan één van de opgegeven activiteiten deel te nemen. Jongeren willen zich blijkbaar wel terdege voorbereiden op hun latere beroepsleven aangezien **slechts 3% ofwel 33 leerlingen toegaven dat ze geen interesse hebben om aan zulke activiteiten deel te nemen.**

4.4 Welke activiteiten willen jongeren graag georganiseerd zien ter voorbereiding van hun professionele toekomst

Er bestaat een zichtbare discrepantie tussen wat leerlingen graag georganiseerd zien en wat scholen effectief organiseren ter voorbereiding van hun leerlingen.

Leerlingen willen het liefst aan onderstaande activiteiten deelnemen:

- 1. ontmoetingen met mensen die reeds in het beroepsleven staan op hun werkplek (43,1%)**
2. ontmoetingen met hogescholen en universiteiten (40,9%)
3. open bedrijvendagen (39,3%)
4. stages (38,6%)
- 5. ontmoetingen met professionals op school (32,5%)**

Dezelfde activiteiten stonden ook in de top vijf van de vorige enquête in 2002. Ook toen stonden ontmoetingen met professionals buiten de school op de eerste plaats.

Jongeren zien vooral van opzoeken op het internet en de uitwerking van beroepenfiles het minste nut in wanneer ze denken aan de voorbereiding van hun professionele carrière.

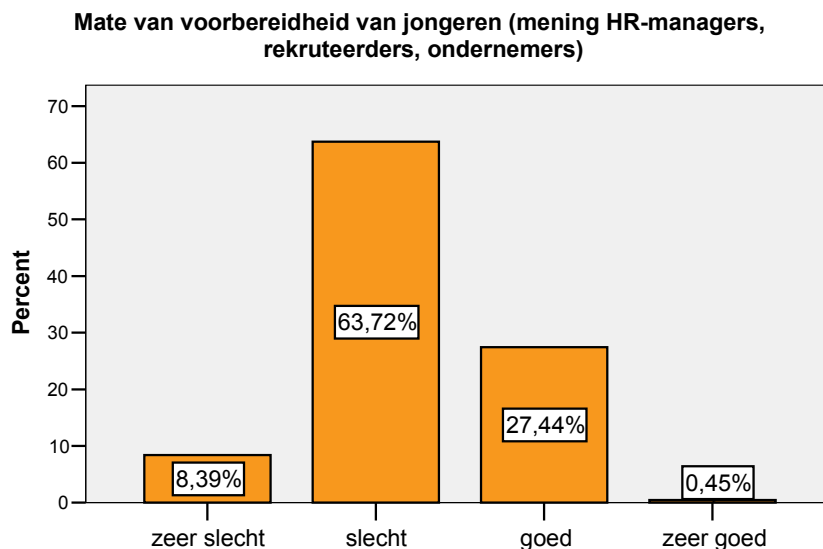
Voor 8,1% leerlingen moet de school geen activiteiten op touw zetten om hen bij de voorbereiding te helpen. 20,3 % van leerlingen is van mening dat de school ontmoetingen met adviseurs (CLB,...) moet regelen.

DEEL 2: ONDERZOEK BIJ HR-MANAGERS, REKRUTEERDERS EN ONDERNEMERS

Bij dit onderzoek hebben we in totaal 179 (40,6%) HR-managers en rekruteerders ondervraagd. De ondernemers waren met 263 (59,4%). Met 'ondernemers' bedoelen we personen die het bedrijf beheren, ongeacht de grootte ervan. In totaal beantwoordden 442 professionals de volledige enquête.

1.1 Mening van HR-managers, rekruteerders en ondernemers omtrent de mate van voorbereiding van jongeren op hun professionele carrière

De ondernemers en HR-managers werd gevraagd of jongeren bij de eerste aanwerving volgens hen zeer slecht, slecht, goed of zeer goed voorbereid zijn op hun professionele loopbaan. **72% van de respondenten vindt dat de schoolverlaters slecht of zeer slecht zijn voorbereid. 28% vindt dat ze goed of zeer goed zijn voorbereid.**

Er is een frappant verschil met de resultaten van de enquête bij jongeren waaruit bleek dat ongeveer **8 op 10 jongeren zich goed voorbereid voelen op hun professionele toekomst.**

Blijkbaar verschillen niet alleen leerlingen enerzijds en HR-managers, rekruteerders en ondernemers anderzijds van mening. Er is ook een significant verschil tussen de mening van HR-managers / rekruteerders en ondernemers onderling.

De HR-mensen die wij ondervraagd hebben zijn iets milder in hun oordeel dan de ondernemers. Bij de ondervraagde HR-mensen vindt 62% dat de schoolverlaters slecht voorbereid zijn, terwijl dit percentage bij de ondervraagde ondernemers op 79% ligt.

1.2 Welke activiteiten vinden HR-managers, rekruteerders en ondernemers nuttig ter voorbereiding van jongeren op hun latere beroepsleven

De respondenten mochten rangschikken van 1 tot en met 6, waarbij 1 het meest nuttige en 6 het minst nuttige is volgens hen. De ondervraagden hadden de keuze uit 6 voorstellen: deelname aan simulaties van de bedrijfsomgeving, ontmoetingen met professionelen, bedrijfsbezoeken, stages, vakantiejobs en schoolopdrachten (in de zin van geïntegreerde proeven, thesis,...).

Hieronder vindt u de antwoorden gerangschikt in een tabel.

	Nuttigste activiteiten (geklasseerd in 1 ^e , 2 ^e of 3 ^e positie)	Minst nuttige activiteiten (geklasseerd in 4 ^e , 5 ^e of 6 ^e positie)
Stages	76,2%	23,8%
Ontmoetingen met professionelen	55,2%	44,8%
Vakantiejobs	53,3%	47,7%
Deelname aan simulaties van de bedrijfsomgeving	47,2%	52,8%
Schoolopdrachten	32,9%	67,1%
Bedrijfsbezoeken	3,4%	96,6%

We stellen vast dat stages als zeer nuttig worden aanzien door de respondenten. Ontmoetingen met mensen uit het bedrijfsleven worden ook als nuttig ervaren. Vakantiejobs brengen jongeren volgens de ondervraagden toch ook iets bij ter voorbereiding op het latere beroepsleven.

1.3 Over welke competenties beschikken Belgische schoolverlaters naar de mening van HR-managers, rekruteerders en ondernemers

De respondenten gaven hun mening over 8 competenties: flexibiliteit, ambitie, teamspirit, doorzettingsvermogen, het kunnen toepassen van schoolse kennis, communicatievaardigheden, zelfstandigheid en talenkennis. Voor elke competentie gaven ze aan of deze volgens hen helemaal niet aanwezig, niet aanwezig, aanwezig of zeer sterk aanwezig is bij schoolverlaters.

	Helemaal niet aanwezig	Niet aanwezig	Aanwezig	Zeer sterk aanwezig
ambitie	2,3%	19,0%	56,2	22,4%
het kunnen toepassen van schoolse kennis	6,6%	31,7%	54,2	7,5%
teamspirit	2,3%	38,1%	52,8	6,8%
flexibiliteit	2,9%	38,1%	51,9	7,0%
communicatievaardigheden	7,3%	46,3%	43,8	2,7%
doorzettingsvermogen	8,4%	47,4%	41,3	2,9%
talenkennis	11,1%	51,2%	34,7	2,9%
zelfstandigheid	10,0%	55,1%	30,2	4,8%

Er zijn geen eigenschappen die fundamenteel gezien helemaal niet aanwezig of zeer sterk aanwezig zijn bij jongeren. De vier meest voorkomende competenties van jongeren zijn:

1. ambitie
2. het kunnen toepassen van schoolse kennis
3. teamspirit
4. flexibiliteit

De eigenschappen die volgens de HR-managers, rekruteerders en ondernemers het minst aanwezig zijn bij schoolverlaters, zijn vooral zelfstandigheid en talenkennis, gevolgd door doorzettingsvermogen en communicatievaardigheden.

1.4 Over welke competenties moeten schoolverlaters volgens HR-managers, rekruteerders en ondernemers beschikken

De ondervraagden kozen uit een lijst van 10 competenties de 3 waarover jongeren volgens hen zouden moeten beschikken. Hieronder vindt u de rangschikking van de antwoorden:

1. doorzettingsvermogen
2. flexibiliteit
3. teamspirit
4. communicatievaardigheden
5. talenkennis
6. creativiteit
7. zelfstandigheid
8. ambitie
9. punctualiteit
10. het kunnen toepassen van schoolse kennis

Doorzettingsvermogen beschouwt men als de belangrijkste competentie. Toch vindt 56% van de ondervraagde HR-managers, rekruteerders en ondernemers dat het onvoldoende aanwezig is bij de jongeren.

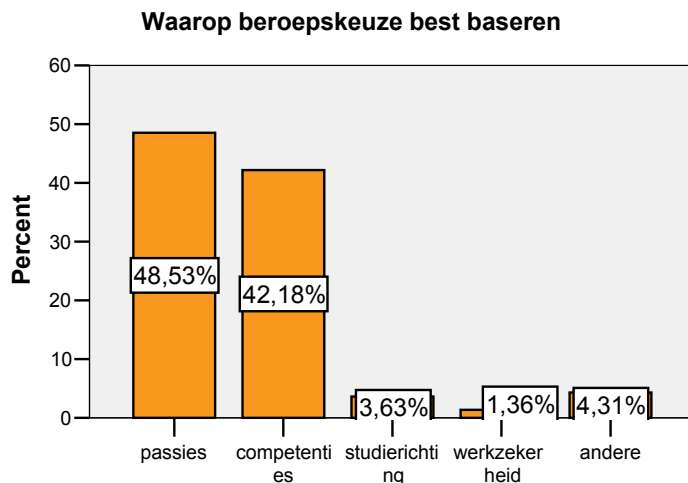
De volgende competenties, flexibiliteit en teamspirit, zijn volgens de ondervraagden ook werkelijk aanwezig bij schoolverlaters.

Communicatievaardigheden en talenkennis, die in deze opsomming respectievelijk de vierde en vijfde plaats innemen, zijn gewenste competenties, die onvoldoende aanwezig zijn. Dit zijn dus absolute werkpunten voor jongeren.

Ambitie neemt pas de achtste plaats in dit lijstje in, en het kunnen toepassen van schoolse kennis de tiende plaats.

1.5 Basis voor beroepskeuze

We stelden de respondenten ook de vraag waarop jongeren hun beroepskeuze het best kunnen baseren. De resultaten spreken voor zich:

Passies en competenties blijken volgens deze doelgroep de belangrijkste motieven te zijn waarop jongeren hun beroepskeuze moeten baseren. Jongeren moeten met andere woorden een beroep zoeken waar ze goed in zijn en dat ze graag doen. Jongeren redeneren hier op dezelfde manier. De optie 'andere' werd door 4,31% van de respondenten ingevuld. Zij gaven voornamelijk de volgende antwoorden: hun interesses, de realiteit in combinatie met wat ze graag doen, de werkzekerheid in combinatie met wat ze graag doen.

1.6 De rol van bedrijven in de opwaardering van technische en beroepsopleidingen

De ondervraagden, mensen die dagelijks met het beroepsleven in contact zijn, zijn het er roerend over eens dat er wel degelijk een **rol is weggelegd voor bedrijven** in de opwaardering van het technisch- en beroepsopleidingen. 89.34% of bijna **9 op 10** van de ondervraagden is deze mening toegedaan.

Er werden ons een heel aantal suggesties gedaan, waarvan onderstaand overzicht de meest voorkomende en bruikbare zijn:

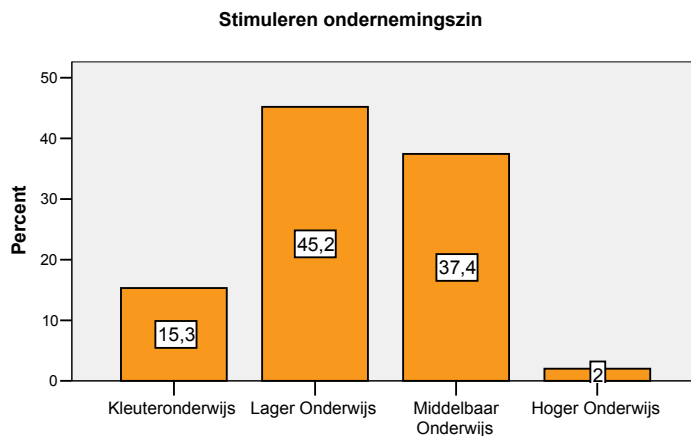
- Een betere communicatie wat betreft de toekomstmogelijkheden van deze richtingen, de beroepsmogelijkheden.
- Voorbeelden geven van mensen die het in een bepaalde sector of een bepaald beroep gemaakt hebben.
- Een realistische voorstelling geven van deze richtingen en de mogelijke beroepen.
- Stages.
- Een opwaardering van de bedrijven van het statuut arbeider door meer loon uit te betalen.
- Een mentaliteitswijziging van bedrijven over deze types onderwijs teweegbrengen.
- Een betere samenwerking met scholen op poten zetten.
- Mentaliteitsverandering bij ouders aangezien zij vaak op technische en beroepsopleidingen neerkijken.
- Gelijkschakeling van het arbeider- en bediendestatuut.

1.7 Stimulering van ondernemingszin bij jongeren

Op de vraag of ondernemingszin van jongs af aan moet worden gestimuleerd, antwoordde het merendeel van de ondervraagde HR-mensen en ondernemers ja (90,2%). Slechts 9,8% zei neen.

Aansluitend op deze vraag, peilden we vanaf welke leeftijd dit zou mogen worden gestimuleerd. De respondenten hadden de keuze tussen: vanaf de kleuterschool, vanaf het lager onderwijs, vanaf het middelbaar onderwijs of vanaf het hoger onderwijs.

15,3% zegt dat deze initiatieven al mogen starten in het **kleuteronderwijs**, 45,2% zegt dat deze zeker moeten starten in het **lager onderwijs**, 37,4% zegt dat het **middelbaar onderwijs** het ideale moment is om te starten met initiatieven om ondernemingszin te stimuleren. Slechts 2% vindt dat deze initiatieven moeten starten in het hoger onderwijs.

We vergeleken de antwoorden van de HR-managers en rekruteerders enerzijds en de ondernemers anderzijds. Een meerderheid van de HR-managers en rekruteerders (45%) is van mening dat ondernemingszin voornamelijk in het middelbaar onderwijs gestimuleerd moet worden. 4 op 10 achten het lager onderwijs als de goede startleeftijd. De ondernemers hebben hierover een andere mening: volgens 1 ondernemer op 2 moet de ondernemingszin vanaf het lager onderwijs aangewakkerd worden, en volgens 1 op 3 vanaf het middelbaar onderwijs.

1.8 Engagement van de ondervraagde HR-managers, rekruteerders en ondernemers

75,96% van de respondenten verklaart zich bereid zich persoonlijk in te zetten om **jongeren te helpen bij de voorbereiding op hun professionele toekomst**. 21,04% wenst zich hier niet voor te engageren. Er heerst dus bereidwilligheid vanuit het bedrijfsleven om de werknemers van de toekomst te begeleiden en hen te introduceren in de bedrijfswereld.

1.9 Stellingen

Aan het einde van de bevraging legden we de respondenten een aantal stellingen voor waarop ze konden reageren. De antwoordmogelijkheden bestonden uit een vijfpuntenschaal gaande van “helemaal niet akkoord” tot “helemaal akkoord”. De antwoorden worden hieronder samengenomen in 3 categorieën: niet akkoord – neutraal – akkoord.

- **In de huidige maatschappij is een bijkomend diploma aan dat van het secundair onderwijs noodzakelijk om een boeiende job te vinden.**

25% gaat niet akkoord met deze stelling.

15,6% staat neutraal t.o.v. deze stelling.

59,4% gaat akkoord met deze stelling.

Bijna 60% van de respondenten gaat akkoord met deze stelling. Het valt ons ook op dat 25% hiermee niet akkoord gaat. Jongeren hebben hierover dezelfde mening.

- **Jongeren hebben een realistische visie op werken en op het uitoefenen van een beroep.**

26,3% gaat niet akkoord met deze stelling.

16,3% staat neutraal t.o.v. deze stelling.

57,4% gaat akkoord met deze stelling.

57,4% van de respondenten vindt dat jongeren wel een realistisch beeld hebben van wat hun te wachten staat tijdens het latere beroepsleven. Als we dit vergelijken met het beeld dat jongeren van werken hebben, merken we dat werken vooral aanzien wordt als een noodzakelijke bezigheid waarmee ze geld kunnen verdienen. Jongeren zien werken zeker niet als een verplichting, ze denken eerder dat ze door hun werk dagelijks met hun passies bezig kunnen zijn.

- **Schoolverlaters hebben een realistisch beeld van hun kunnen.**

60,1% gaat niet akkoord met deze stelling.

27,7% staat neutraal t.o.v. deze stelling.

12,3% gaat akkoord met deze stelling.

Hierbij valt het op dat 60% niet akkoord gaat met de stelling; ondanks dat jongeren weten wat werken zal inhouden, hebben ze geen realistisch beeld van wat ze kunnen en bijgevolg ook van wat ze niet kunnen. De antwoorden op de vraag in verband met de aanwezige competenties onderstrepen deze vaststelling.

- **Als premies van de overheid of van anderen (zoals paritaire comités) de reden worden om te kiezen voor een bepaald knelpuntberoep dan zorgt dit voor ongemotiveerde werknemers.**

58,7% gaat niet akkoord met deze stelling.

27,7% staat neutraal t.o.v. deze stelling.

13,6% gaat akkoord met deze stelling.

Nog niet één procent gaat helemaal akkoord met deze stelling, uit de andere cijfers blijkt dat deze stelling algemeen gezien niet klopt volgens de ondervraagden.

- **De directe verantwoordelijken van de schoolverlaters zijn over het algemeen tevreden over de jonge schoolverlaters.**

58,9% gaat niet akkoord met deze stelling.

27,7% staat neutraal t.o.v. deze stelling.

13,4% gaat akkoord met deze stelling.

Bijna **6 op 10** ondervraagden zeggen dat de directe verantwoordelijken **niet tevreden** zijn over de schoolverlaters.

- **Meer informatie over de beroepen, zal leiden tot minder foute studiekeuzes.**

4,1% gaat niet akkoord met deze stelling.

7,9% staat neutraal t.o.v. deze stelling.

88% gaat akkoord met deze stelling.

Bijna 9 op 10 ondervraagden gaan akkoord met deze stelling. Ook voor de ondervraagde HR-managers, rekruteerders en ondernemers zijn studie- en beroepskeuze dus met elkaar verweven. **Zij zijn van mening dat er meer informatie over beroepen nodig is om ervoor te zorgen dat leerlingen minder foute studiekeuzes maken.**

CONCLUSIES

DREAM barometer: de voorbereiding van jongeren op hun professionele toekomst: visie van jongeren en professionals

In dit rapport vindt u de conclusies van de resultaten van een **nationaal onderzoek** dat DREAM tussen eind 2005 en **januari 2006** voerde over de **studie- en beroepskeuze van jongeren en de mate waarin zij voorbereid zijn op hun professionele toekomst**. Hierover werden enerzijds **1100 jongeren** (5^e, 6^e en 7^e jaar voltijds secundair onderwijs) en anderzijds **442 HR-managers, rekruteerders en ondernemers** bevestigd.

Het is het **tweede onderzoek** dat DREAM in dit kader inrichtte. In **2002** werden 1011 Vlaamse en Waalse jongeren van het 5^e, 6^e en 7^e jaar secundair onderwijs gepolst omtrent hetzelfde onderwerp. In de huidige enquête werden gelijkaardige vragen gesteld, om een **barometer** op te stellen, maar er werden ook nieuwe vragen aangekaart. Bovendien confronteren we voor het eerst de resultaten van de jongerenenquête met het standpunt van ervaringsdeskundigen op het vlak van het aanwerven van en werken met jongeren: 179 HR-managers / rekruteerders en 262 ondernemers (verantwoordelijk voor het algemeen beheer van het bedrijf).

Op het moment dat jongeren aan het einde van het secundair onderwijs voor een belangrijke keuze staan, tussen verder studeren of werken, peilden we voor welke optie zij het meest kiezen en waarom. We vroegen hen wat werken voor hen inhoudt, welk statuut en welke sectoren hen aanspreken, wie of wat hen beïnvloedt bij het maken van een keuze, welke personen of acties hen kunnen helpen om zich voor te bereiden op hun loopbaan, en nog zoveel meer. Aan de HR-managers, rekruteerders en ondernemers vroegen we onder meer hoe schoolverlaters naar hun mening zijn voorbereid, wat de rol van bedrijven kan zijn in de voorbereiding van jongeren op hun professionele toekomst en welke initiatieven hierbij nuttig kunnen zijn.

De visie van jongeren op hun latere carrière: realisme, droom en optimisme

Na vier jaar volgt voor een groot aantal vragen een bevestiging van de gegeneerde resultaten in de DREAM enquête uit 2002 bij 1011 andere jongeren.

Realisme

Voor jongeren zijn studie- en beroepskeuze onlosmakelijk met elkaar verbonden.

73,5% van de jongeren heeft de intentie om **verder te studeren** na het afronden van de middelbare studies (tegenover 75% in 2002). Diegenen onder hen die al weten welke studierichting ze zullen aanvatten, kiezen die richting voornamelijk in functie van het beroep dat ze later willen uitoefenen (ook al hebben ze hier slechts een vaag idee van). Jongeren studeren niet alleen verder om actief te kunnen zijn op de arbeidsmarkt (76% vindt een bijkomend **diploma** aan dat van het middelbaar onderwijs noodzakelijk om een boeiende job te vinden), ze zijn ook bereid mee te gaan in de trend van levenslang leren: **85,4%** zegt immers bereid te zijn om tijdens zijn of haar latere professionele loopbaan **bij te scholen**.

Voor advies in verband met hun studiekeuze doen jongeren nog steeds (zoals in 2002) het meest beroep op hun ouders en hun leerkrachten, mensen waar ze dus elke dag mee omgaan. 1 op 5 leerlingen die geadviseerd willen worden bij hun studiekeuze, kiest voor de raad van mensen uit het beroepsleven. **Maar wanneer het over de beroepskeuze gaat, kiest 1 op 2 jongeren voor de raad van mensen uit het beroepsleven.** Het is dan het tweede genoemde antwoord na de raad van ouders.

De studie- en beroepskeuze van jongeren blijkt vooral gebaseerd op de realiteit van het bedrijfsleven. 3 van de 4 elementen die de keuze van jongeren het meest beïnvloeden, zijn immers gerelateerd aan het **bedrijfsleven: de toekomstmogelijkheden van een studie en een beroep en de ervaringen die jongeren opdeden tijdens stages en tijdens studentenjobs**. Schoolresultaten is het vierde element.

87,5% van de jongeren zegt nu al min of meer een idee te hebben van het beroep dat ze willen uitoefenen, maar daarvan heeft slechts 36,25% zich al een precies idee gevormd. **Pragmatisme en passie** blijken de voornaamste redenen voor jongeren om te gaan werken. Het uitoefenen van een beroep is voor hen in eerste instantie een manier om geld te verdienen en om elke dag met hun passies bezig te zijn. Jongeren zien werken allerminst als een verplichting. Deze vaststellingen kwamen ook in 2002 al aan het licht.

Waar 6 jongeren op 10 menen dat hun school voldoende investeert in hun voorbereiding op hun latere beroepsleven, geven toch 4 op 10 leerlingen aan dat de school meer inspanningen zou moeten leveren. Naar analogie van de resultaten van 2002 heerst er bovendien nog steeds een **discrepantie tussen wat leerlingen graag georganiseerd zien en wat scholen organiseren** om leerlingen op hun professionele loopbaan voor te bereiden. Jongeren kiezen achtereenvolgens voor:

1. **ontmoetingen met mensen uit de professionele wereld op hun werkplek: 43,1%**
2. ontmoetingen met hogescholen en universiteiten: 40,9%
3. open bedrijvendagen: 39,3%
4. stages: 38,6%
5. ontmoetingen met professionals op school: 32,5%

In de top 5 bevinden zich 4 acties waarbij het contact met de professionele wereld primeert. Scholen zetten vooral ontmoetingen met adviseurs en stages op poten.

Droom

Wat het statuut betreft, kiezen jongeren voornamelijk voor het **bedienden- en zelfstandigenstatuut**. Net als in 2002 kiest 1 jongere op 3 voor het zelfstandigenstatuut voor het uitoefenen van zijn of haar latere beroep. Opvallend is dat het vooral jongens zijn die deze optie hebben aangeduid.

Uit dit onderzoek komt vervolgens naar voor dat beroepen die hoofdzakelijk uit **manuele** arbeid bestaan, gewaardeerd worden door jongeren: 43,7% van hen duidde dit als voorkeurstype arbeid aan. 56,3% voelt meer voor hoofdzakelijk **intellectuele** arbeid. Ook in 2002 bleken manuele en intellectuele beroepen aan elkaar gewaagd.

Zowel op de vraag welke sectoren jongeren verkiezen als op de vraag in welke sectoren zij liever niet tewerkgesteld willen worden, kregen we een vrij traditioneel antwoord. **Meisjes kiezen voor humane, sociale sectoren** (gezondheidszorg, onderwijs, socio-culturele sector,...) terwijl **jongens meer voor techniek en technologie opteren** (handel & verkoop, sport, elektronica & elektromechanica, ICT,...). Vooral chemie, maar ook bouw & hout en landbouw & bosbouw zijn naar de mening van jongeren de minst populaire sectoren. Handel & verkoop en communicatie, media & entertainment scoren algemeen het hoogst.

Optimisme

61,7% van de jongeren voelt zich gerust tot zeer gerust wanneer ze denken aan hun professionele toekomst. Dezelfde positieve boodschap komt ook tot uiting bij de vraag in welke mate jongeren zich voorbereid voelen op hun professionele carrière. Maar liefst 8 op 10 jongeren voelen zich goed tot zeer goed voorbereid op hun professionele toekomst, een gelijkaardige vaststelling als in 2002.

Jongeren hebben gelijkaardige angsten als in 2002. Ze vrezen op de eerste plaats dat ze **geen privé-leven** zullen hebben. 37,2% maakt zich hier heel erg zorgen om. Daarnaast maakt ook 1 jongere op 4 zich zorgen over de **werkloosheid**; slechts 24,8% ligt hier helemaal niet wakker van. Wat hen het minst zorgen baart, is dat ze niet graag zouden werken (50,5% is hier helemaal niet bezorgd over).

De bekommernissen van jongeren worden ook weerspiegeld in de offers die ze voor hun job willen brengen. Jongeren geven aan dat ze hun gezinsleven en hun partner heel belangrijk vinden. **6 op 10 jongeren willen niet inboeten op een gezinsleven** ten voordele van een job. Wanneer er kinderen zijn, wil nog maar 54,6% van de jongeren (vooral meisjes) een voltijdse job, terwijl dit percentage vooraleer er kinderen aan de orde zijn 87,2% bedraagt. **Toch geven jongeren ook blijk van flexibiliteit aangezien 8 op 10 jongeren wel wil willen inleveren op het vlak van vakantie.** 3 op 10 jongeren verklaren zich ook helemaal bereid om voor de job naar het buitenland te verhuizen.

De mening van professionals

Waar 8 op 10 jongeren zich goed voorbereid voelen op hun professionele toekomst, vinden 72% van de HR-managers, rekruteerders en ondernemers dat jongeren slecht voorbereid zijn! De HR-managers en rekruteerders (62%) zijn iets milder in hun oordeel dan de ondernemers (79%). Bijna 6 op 10 ondervraagde HR-managers, rekruteerders en ondernemers gaan bovendien niet akkoord met de stelling dat directe verantwoordelijken in het algemeen tevreden zijn over jonge schoolverlaters.

6 op 10 van de ondervraagden vinden dat de schoolverlaters een vrij realistische visie hebben op werken en op het uitoefenen van een beroep. Evenveel professionals gaan echter niet akkoord met de stelling dat schoolverlaters een realistisch beeld hebben van hun eigen kunnen; slechts 12% gaat hier wel mee akkoord. **Zelfkennis blijkt dus een zwak punt** van schoolverlaters. Nochtans moeten jongeren zich volgens hen bij hun beroepskeuze laten leiden door hun passies en competenties.

De competenties die in een job belangrijk zijn volgens de professionals, zijn achtereenvolgens doorzettingsvermogen, flexibiliteit, teamspirit, communicatievaardigheden en talenkennis. Deze waarover de schoolverlaters naar hun mening het meest beschikken, zijn ambitie, teamspirit, het kunnen toepassen van schoolse kennis en flexibiliteit. Ze geven jongeren gemiddeld de laagste score voor hun **talenkennis en zelfstandigheid**. Ook hun **doorzettingsvermogen** moet nog bijgeschaafd worden, aangezien deze attitude volgens 56% van de HR-managers, rekruteerders en ondernemers niet aanwezig is bij schoolverlaters.

De overgrote meerderheid (88%) van diezelfde HR-managers, rekruteerders en ondernemers is ervan overtuigd dat **meer informatie over beroepen** ertoe kan bijdragen dat minder jongeren een foute studiekeuze maken. Als nuttige acties noemen zij onder meer **stages, ontmoetingen met professionals, vakantiejobs en simulaties van de bedrijfsomgeving**. 8 professionals op 10 verklaren zich bereid om zich persoonlijk in te zetten voor de begeleiding van jongeren.

Bovendien moet **ondernemingszin van jongs af aan gestimuleerd worden** (zo meent 90,2% van de deelnemers aan de enquête), het best vanaf het lager onderwijs, volgens 45,2% van de ondervraagden (en 50% van de ondernemers) of het secundair onderwijs, volgens 37,4%.

Conclusie

Globaal gezien gaven de 1100 ondervraagde leerlingen gelijkaardige antwoorden als hun voorgangers vier jaar geleden. Jongeren blijken een vrij realistische, traditionele en optimistische visie te hebben op hun toekomstige carrière. Ze voelen zich over het algemeen goed voorbereid op hun toekomst.

Het merendeel van de 442 ondervraagde HR-managers, rekruteerders en ondernemers gaat hier niet mee akkoord. Ze menen dat vele jongeren geen realistisch beeld hebben van hun kunnen. Daarnaast moeten bepaalde belangrijke competenties, zoals talenkennis en doorzettingsvermogen, volgens hen nog worden bijgeschaafd.

DANKWOORD

De enquêtes en dit rapport zijn tot stand gekomen dankzij de bereidwillige medewerking van talrijke mensen die we van harte willen bedanken. Onze dank gaat in het bijzonder uit naar:

- ❑ De **directie, leerkrachten en 1100 leerlingen** van de scholen die aan het invullen van de enquête hebben meegewerkt.
- ❑ De **442 ondernemers, HR-managers en rekruteerders** die zo vriendelijk waren om hun ervaringen met ons te delen door het invullen van onze vragenlijst.
- ❑ **EHSAL** – Europese Hogeschool Brussel:
 - Saar Meylemans en Nele Braeckmans voor hun enthousiaste medewerking aan de grondige verwerking en analyse van de enquêtes in het kader van hun bedrijfsproject.
 - Professor Christel Claeys die toezicht hield op de wetenschappelijkheid van de methodologie en gegevensverwerking.
 - De Dienst Statistiek voor het ter beschikking stellen van de scanner en het Centrum voor Externe Samenwerking.
- ❑ Het **VBO** en zijn hele team voor de organisatie van de persconferentie op 7 maart 2006.
- ❑ **HR Square, RH Tribune, het VBO, Le Soir, Fedis, de Confederatie Bouw, EHSAL** en **ICHEC** en al wie ons hielp met het verspreiden van de enquête.
- ❑ **Alle sprekers en deelnemers** aan de persconferentie, meer in het bijzonder:
 - de heer Jean-Claude Daoust, Voorzitter van het VBO
 - de heer Rudy Aernoudt, Kabinetschef van de Vlaamse Minister van economie en ondernemen Fientje Moerman
 - de heer Jean-Claude Marcourt, Waals Minister van economie
 - mevrouw Marie-Dominique Simonet, Waals Minister van onderzoek
 - mevrouw Marie Arena, Minister van onderwijs van de Franse Gemeenschap
 - mevrouw Silvana Pavone, Adjunct-kabinetsdirecteur van de Minister van onderwijs van de Franse Gemeenschapscommissie Françoise Dupuis
 - de heer Bart Van der Straeten, leraar TI Sint-Maarten te Aalst)
- ❑ **Accolade Language Services** voor de vertaling van het rapport.
- ❑ Onze collega's van **ICHEC-PME** voor alle inhoudelijke input en logistieke medewerking.

Tot slot willen wij onze **partners** danken, in naam van alle scholen, bedrijven en organisaties die gratis deelnemen aan het DREAM project: de **Vlaamse Overheid**, de **Waalse Overheid**, de **Franse Gemeenschap**, de **Franse Gemeenschapscommissie**, het **VBO**, **D'Ieteren**, **Carrefour Belgium**, de **Fondation Chimay-Wartoise** en **Deloitte**.

Het DREAM team

Lucie Roobrouck, Sophie Goethals en Stéphanie Le Madec

www.dreamday.be

